

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2017

Marianna Švecová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Marianna Švecová

**Ekonomický rozvoj kanadskej Arktídy a dopad
t'azby nerastných surovín na populáciu Inuitov**

Bakalářská práce

Praha 2017

Autor práce: **Marianna Švecová**

Vedoucí práce: **Ing. Mgr. Magdalena Fiřtová, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2017

Bibliografický záznam

ŠVECOVÁ, Marianna. *Ekonomický rozvoj kanadskej Arktídy a dopad ťažby nerastných surovín na populáciu Inuitov*. Praha, 2017 42 s. Bakalárska práca (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálnych vied, Institut mezinárodných štúdií. Katedra severoamerických štúdií. Vedúci diplomové práce Ing. Mgr. Magdalena Fiřtová, Ph.D.

Abstrakt

Bakalárska práca sa zaoberá analýzou a porovnávaním troch hlavných období vo vývoji ťažby nerastných surovín v kanadskej Arktíde a jej dopadov na domorodých Inuitov, začínajúc 50. rokmi 20. storočia a končiac administratívou premiéra Harpera v rokoch 2006 až 2015. Ťažba nerastných surovín ako prostriedok, cez ktorý vláda podnikala svoju víziu ekonomického rozvoja oblasti zahájeného „Severnou víziou“ premiéra Diefenbakera, sa stala tiež nástrojom na integráciu Inuitov do modernej kanadskej spoločnosti. Zapojenie do systému zamestnania v baniach však malo na populáciu Inuitov hlboké socio-ekonomické následky, ktoré sú v komunitách viditeľné dodnes. Kým však v počiatkoch ťažobných aktivít bol prístup vlády k integrácii pôvodných obyvateľov značne kolonialistický, v druhej sledovanej fáze sa postoj vďaka politickej agitácii Inuitov začal meniť. No hoci sa počas neoliberalnej éry postupne formoval spoločný dialóg a rovnoprávne postavenie inuitskej a majoritnej kanadskej kultúry, federálna vláda naďalej vidí v kanadskej Arktíde najmä jej ekonomický potenciál, zatiaľ čo životné podmienky Inuitov dlhodobo ostávajú na nízkej úrovni.

Abstract

The bachelor thesis analyses and compares three main periods of the economic development in the Canadian Arctic, starting from the years 1950's until the end of the administrative of Prime Minister Harper in 2015. Mining of natural resources, as the base of the North's development, has been seen by the federal government also as a tool for cultural assimilation of Inuit into the dominant society. Nevertheless, participation of Inuit in mining activities and in fact in the whole

employment culture has had serious impact on Aboriginal communities who have never been consulted about the federal strategy. However, while the first phase of development is characterized by strict colonialist approach of the government, the situation started to change during the second phase, characterized by a rising of Inuit's political participation and their first demonstrations of discontent. Although during the third, neoliberal era, several new mechanisms in order to improve the dialogue between Inuit, mining companies and the government were accepted, social conditions in Inuit communities remain below the Canadian average and with the government "laissez-faire" attitude they are not to be changed any time soon.

Klíčové slová

Kanada, Arktída, Inuiti, těžba nerastných surovín, ekonomický rozvoj, socio-ekonomické dopady

Keywords

Canada, Arctic, Inuit, mining, natural resources, economic development, socio-economic impact

Rozsah práce: 94 214 znakov

Prehlásenie

1. Prehlasujem, že som predkladanú prácu spracovala samostatne a použila len uvedené pramene a literatúru.
2. Prehlasujem, že práca nebola využitá k získaniu iného titulu.
3. Súhlasím s tým, aby práca bola prístupná pre študijné a výskumné účely.

V Prahe dňa

Marianna Švecová

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som rada poďakovala vedúcej mojej bakalárskej práce, Ing. Mgr. Magdalene Firťovej, Ph.D. za čas strávený pri konzultáciách práce, za jej cenné rady a pripomienky. Tiež by som sa rada poďakovala mojej rodine za podporu pri štúdiu.

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno:

Marianna Švecová

E-mail:

80852857@fsv.cuni.cz / marianna.s335@gmail.com

Studijní obor:

Mezinárodní teritoriální studia

Semestr a školní rok zahájení práce:

Letní semestr 2015/ 2016

Semestr a školní rok ukončení práce:

Letní semestr 2016/ 2017

Vedoucí bakalářského semináře:

Mgr. Karel Svoboda, Ph.D.

Vedoucí práce:

Ing. Mgr. Magdalena Fiřtová, Ph.D.

Název práce:

Ekonomický rozvoj kanadskej Arktídy a dopad ťažby nerastných surovín na populáciu Inuitov

Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek):

Oblasť kanadskej Arktídy sa do záujmu federálnej vlády dostala až v 50. rokoch 20. storočia a to najmä vďaka „Severnej vízii“ premiéra Diefenbakera, ktorá zahájila ekonomický rozvoj regiónu skrz ťažbu nerastných surovín. Inuiti, ako pôvodní obyvatelia tejto oblasti, dovtedy vládou takmer opomínaní, tak mali nasledovať vízie vlády, ktorej cieľom bolo ich začlenenie do systému zamestnania a tým i do modernej kanadskej spoločnosti. Túto víziu sa tak síce podarilo sčasti splniť, avšak na inuitské komunity a ich kultúru to zanechalo hlboké následky. Nespokojnosť Inuitov viedla k ich politickej participácii a po nástupe neoliberalnej éry, spojenej s procesom devolúcie, tak bolo prijatých niekoľko opatrení na zmiernenie negatívnych následkov, ktoré sú však v komunitách značné i v súčasnosti. Práca sa venuje vývoju vzťahu medzi Inuitmi, vládou a ťažobnými spoločnosťami a analyzuje socio-ekonomické následky rozvoja kanadskej Arktídy.

Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek):

Úprav a zmien témy a ďalších náležitostí práce bolo hneď niekoľko. Upravené bolo časové vymedzenie práce, oproti pôvodnému plánu začať striktno od zahájenia „Severnej vízie“ v roku 1958, pre uvedenie do kontextu je v práci stručne popísané už i obdobie po druhej svetovej vojne. Taktiež sa práca mala pôvodne zameriavať na súčasnú problematiku ťažby v kanadskom Severe a dopadov na Inuitov, nakoniec však práca rovnomerne popisuje a analyzuje udalosti počas celého sledovaného obdobia. V teritoriálnom vymedzení práca spočiatku počítala so zameraním sa len na teritórium Nunavut, avšak pre potreby výstižnej analýzy problematiky v súčasnosti zahrňuje všetky oblasti obývané Inuitmi. V práci tiež ďalej nesledujem trendy v ťažbe nerastných surovín v kanadskej Arktíde, ale zameriavam sa najmä na samotný proces integrácie Inuitov do modernej spoločnosti, ktorý sa dial do veľkej miery práve skrz ekonomický rozvoj v oblasti.

Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):

Úvodná časť práce je venovaná zasadeniu témy do kontextu, vysvetleniu terminológie a metodológie spolu s teoretickými prístupmi, do ktorých je práca zasadená. Ďalej nasledujú tri hlavné kapitoly, ktoré analyzujú a porovnávajú tri sledované obdobia. Prvá kapitola sa venuje obdobiu 50. a 60. rokov 20. storočia, teda počiatkom ekonomického rozvoja Severu a prvotným dopadom ťažby a federálnej politiky asimilácie na Inuitov. Druhá kapitola analyzuje obdobie 70. rokov 20. storočia, pre ktoré je typická vzrastajúca politická agitácia Inuitov a objavujúce sa prvé výpovede priamo od dotknutých obyvateľov. Tretia, najdlhšia kapitola analyzuje obdobie od 80. rokov 20. storočia do súčasnosti - tzv. neoliberalnú éru vyznačujúcu sa prijímaním nových mechanizmov na zlepšenie dialógu medzi Inuitmi, vládou a ťažobnými spoločnosťami. Ďalej sa tiež venuje súčasným postojom vlády k sociálnej politike na Severe a socio-ekonomickým dôsledkom ťažby nerastných surovín v Arktíde na inuitské komunity.

Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů):

- Angell C. Angela a Parkins T. John, „Resource development and aboriginal culture in the Canadian North“, *Polar Record* 47, č. 240 (2011): 67-79.
- Abele Frances, „Canadian Contradictions: Forty Years of Northern Political Development“, *Arctic* 40, č. 4 (december 1987) s. 310-320, dostupné na: <<http://arctic.journalhosting.ucalgary.ca/arctic/index.php/arctic/article/view/1788/1767>> (prevzaté 22.4.2017).
- Berger Thomas R., *Northern Frontier, Northern Homeland: The Report of The Mackenzie Valley Pipeline Inquiry: Volume One.* (1977), dostupné na: <http://www.pwnhc.ca/extras/berger/report/BergerV1_complete_e.pdf> (prevzaté 28.4.2017).
- Bonesteel Sarah, „Canada’s Relationship with Inuit: A History of Policy and Program Development“, Indian and Northern Affairs Canada (2006), dostupné na: <<https://www.aadnc-aandc.gc.ca/eng/1100100016900/1100100016908>> (prevzaté 28.2.2017).
- „Canada’s Northern Strategy Our North, Our Heritage, Our Future“, Government of Canada, dostupné na: <<http://www.northernstrategy.gc.ca/cns/cns.pdf>> (prevzaté 9.4.2017).
- Gibson Ginger a Klinck Jason, „Canada’s Resilient North: The Impact of Mining on Aboriginal Communities“, *Pimatisiwin: A Journal of Aboriginal and Indigenous Community Health*, 3(1): 115-138, dostupné na: <<http://www.pimatisiwin.com/uploads/330599908.pdf>> (prevzaté 2.5.2017).
- Henderson Ailsa, *Nunavut: Rethinking Political Culture* (Vancouver: University of British Columbia Press, 2008).
- „John G. Diefenbaker: His Northern Vision“, Canada History, dostupné na: <<http://www.canadahistory.com/sections/documents/Primeministers/diefenbaker/docs-thenorthernvision.htm>> (prevzaté 25.3.2017).
- Keeling Arn a Sandlos John, *Mining Communities in Northern Canada: History, Politics and Memory* (University of Calgary, 2015), dostupné na: <prism.ucalgary.ca/bitstream/1880/51021/1/UofCPress_Mining_2015.pdf> (prevzaté 2.5.2017).
- „Nunavut Land Claims Agreement Act“, S.C. 1993, c. 29, zákon dostupný na: <<http://laws-lois.justice.gc.ca/PDF/N-28.7.pdf>> (prevzaté 8.4.2017).
- „Resource Extraction and Aboriginal Communities in Northern Canada: Cultural Considerations“, National Aboriginal Health Organization (2008), dostupné na: <http://www.naho.ca/documents/naho/english/resourceExtraction/Cultural_EN.pdf> (prevzaté 7.5.2017).
- Rhéaume Gilles a Caron-Vuotari Margaret, „The Future of Mining in Canada’s North (report)“, The Conference Board of Canada (január 2013) 84 s., dostupné na: <http://www.miningnorth.com/_rsc/site-content/library/Final-13-201_FutureofMining_CFN.pdf> (prevzaté 1.5.2017).
- „The Impact of Resource Extraction on Inuit Women Families in Qamani’tuaq, Nunavut Territory“, Canadian’s Women Foundation a Pauktuutit a Inuit Women of Canada (január 2014), dostupné na: <<http://pauktuutit.ca/wp-content/blogs.dir/1/assets/Final-mining-report-PDF-for-web.pdf>> (prevzaté 3.5.2017).

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Obsah

Úvod.....	2
1 Počiatky nového vnímania kanadskej Arktídy po 2. svetovej vojne a rozvoj Severu.....	8
1.1 Impulzy k prvotnému záujmu vlády o problematiku kanadskej Arktídy	8
1.2 Správa Severu počas administratívy premiéra St.-Laurenta.....	9
1.3 Politika asimilácie Inuitov do kanadskej spoločnosti.....	10
1.4 „Severná vízia“ premiéra Diefenbakera a počiatky ekonomického rozvoja oblasti.....	12
1.5 Idea integrácie Inuitov prostredníctvom zapojenia do zamestnania.....	13
1.6 Prvotné dôsledky ťažobných aktivít na Inuitov.....	15
2 70. roky 20. storočia – prvé prejavy nesúhlasu a začiatky politickej participácie.....	17
2.1 Ďalšie dopady ťažby a prvé vyjadrenia postojov Inuitov	17
2.2 Vznik inuitských organizácií a presadzovanie teritoriálnych nárokov.....	19
3 Neoliberalná éra	21
3.1 Koncept neoliberalizmu v postoji vlády k Inuitom	21
3.2 Analýza dopadov ťažby nerastných surovín na Inuitov	23
3.3 Inuitské zmluvy o dopade a benefitoch	27
3.4 Súčasný postoj vlády k politike Severu	31
Záver.....	34
Summary	36
Zoznam použitej literatúry	37

Úvod

Oblasť kanadskej Arktídy sa vďaka jej strategickému a ekonomickému potenciálu v súčasnosti čoraz viac stáva predmetom záujmu a diskusií na medzinárodnej scéne. Avšak ešte na začiatku 20. storočia bol tento región ponechaný takmer bez povšimnutia nielen zo strany ostatných krajín, ktoré tu dnes presadzujú svoje ciele, ale i samotnou kanadskou vládou. Južné provincie začali prenikať do tejto oblasti až po druhej svetovej vojny a ich záujem sa týkal najmä obrovských ložísk nerastných surovín, ktoré sa tu nachádzajú. S víziou ekonomického rozvoja severných kanadských teritórií sa však objavila otázka, ako do tohto procesu zapojiť domorodých Inuitov, ktorí oblasť obývali po tisícročia. Moderná spoločnosť, ktorá sa formovala na juhu Kanady bola v kontraste s kultúrou Inuitov žijúcich v migrujúcich komunitách, ktorých primárnym zdrojom obživy bol naďalej lov zveri. Federálna vláda preto prišla so stratégiou asimilácie pôvodných obyvateľov do dominantnej kanadskej spoločnosti, a to najmä skrz ich zapojenie do plateného zamestnania v baniach, ktorých výstavbu aktívne finančne podporovala. Ťažba nerastných surovín, ktorá od 50. rokov 20. storočia formovala nielen ekonomiku kanadskej Arktídy, ale stala sa i hlavným spúšťačom zmien v inuitských komunitách, má v oblasti Severu veľký význam dodnes. Ekonomický potenciál regiónu hral hlavnú rolu v politike voči Severu počas administratívy premiéra Diefenbakera, ktorý v roku 1958 zahájil „Severnú víziu“, a taktiež bol dôležitým aspektom v politike premiéra Harpera, ktorého administratíva trvala do roku 2015. Hoci tieto udalosti od seba delí takmer 60 rokov, počas ktorých došlo k vývoju a mnohým viditeľným zmenám vo vzťahu medzi Inuitmi, vládou a ťažobnými spoločnosťami, problematika sociálnych podmienok pôvodných obyvateľov a dopadov ťažby na ich komunity a kultúru je stále aktuálnou a rozporuplnou témou nielen v samotnej Kanade.

Cieľ práce, výskumné otázky a hypotézy

Cieľom tejto práce je porovnať tri hlavné etapy vývoja vzťahu medzi Inuitmi, ťažobnými spoločnosťami a kanadskou federálnou vládou a analyzovať dopady ťažby nerastných surovín na Inuitov, sledujúc zároveň i rámec federálnej stratégie ich integrácie do modernej kanadskej spoločnosti. Význam práce spočíva v novom pohľade na integráciu pôvodných obyvateľov kanadského Severu, v ktorom hrá významnú úlohu práve ťažba nerastných surovín. Okolo ťažby, ktorá mala a naďalej má pre inuitské komunity veľký význam, je tak možné analyzovať meniaci sa prístup vlády k obyvateľom Severu, vývoj

politickej angažovanosti Inuitov v boji za ich územné práva i vývoj dopadov ťažby na Inuitov a ich tradičný spôsob života. Hoci sa objavujú početné publikácie venujúce sa Inuitom, a to najmä z pohľadu vytvorenia samosprávy v teritóriu Nunavut, táto práca sa sleduje problematiku asimilácie pôvodných obyvateľov z inej perspektívy, spätnej najmä s ekonomickým rozvojom na území kanadskej Arktídy.

V práci sa budem ďalej venovať zodpovedaniu nasledovných výskumných otázok: Ako sa zmenil postoj federálnej vlády voči Inuitom a ich asimilácie do kanadskej spoločnosti od počiatku ekonomického rozvoja po súčasnosť? Akú rolu v tomto vzťahu hrala ťažba nerastných surovín a ťažobné spoločnosti pôsobiace na území? Aké boli dopady ťažby nerastných surovín a začlenenia Inuitov do práce v baniach na ich komunity a kultúru a ako sa tieto dopady vyvíjali a menili?

Hypotézou pre túto prácu je tak tvrdenie, že ťažba nerastných surovín v kanadskej Arktíde, prostredníctvom ktorej chcela federálna vláda integrovať Inuitov do kanadskej spoločnosti, mala na ich komunity a kultúru hlboké negatívne dopady. Hoci sa postupne kolonialistický prístup vlády k integrácii zmenil v neoliberalný, v ktorom vláda ustupuje do úzadia a ktorý so sebou priniesol niektoré nové mechanizmy zlepšujúce dialóg medzi ťažobnými spoločnosťami, vládou a Inuitmi, negatívne dôsledky pretrvávajú naďalej a inuitské komunity stále nie sú hlavnými aktérmi v rozhodovaní o ekonomických aktivitách na ich území.

Metodológia a štruktúra práce

V práci som na potvrdenie, či vyvrátenie danej hypotézy použila metódu analýzy a komparácie troch hlavných období vo vývoji vzťahov medzi Inuitmi, federálnou vládou a ťažobnými spoločnosťami. Medzi hlavné kategórie analyzované v práci patria postoje federálnej vlády voči ekonomickému rozvoju Arktídy a voči Inuitom počas vlád jednotlivých premiérov, koncept asimilácie Inuitov do kanadskej spoločnosti a zmeny v jeho vnímaní počas sledovaného obdobia a dopady ťažby nerastných surovín na sociálne podmienky a kultúru Inuitov. Pri písaní som postupovala chronologicky a analyzovala som vývoj v období od konca druhej svetovej vojny po súčasnosť. Hoci pre pochopenie a zasadenie práce do kontextu sú v práci krátko analyzované i udalosti od roku 1939 (prijatie zákona Re-Eskimo) po rok 1957, hlavná časť práce zameraná na ťažbu nerastných surovín začína prejavom premiéra Diefenbakera z roku 1958, pri ktorom predstavil „Severnú víziu“ ekonomického rozvoja Arktídy. Z druhej strany je práca ohraničená koncom

administratívneho obdobia premiéra Stephena Harpera v roku 2015, keďže následky politiky voči Inuitom súčasného premiéra Justina Trudeaua počas druhého roka vo funkcii stále nie sú jasne definované.

Čo sa týka štruktúry, práca obsahuje tri hlavné kapitoly, z ktorých každá je zložená z niekoľkých podkapitol. Tri časti tak chronologicky analyzujú hlavné udalosti, koncepty, prijaté mechanizmy a dopady ťažby na Inuitov typické pre každé predstavené obdobie. Prvá kapitola obsahuje stručné predstavenie kontextu, impulzy k zapojeniu vlády do problematiky Arktídy, definovanie postoja federálnej vlády k Inuitom, predstavenie Severnej vízie a teoretických konceptov interného kolonializmu a asimilácie Inuitov do kanadskej spoločnosti. V jej závere sa tiež nachádza analýza prvotných dopadov ťažby nerastných surovín, ktoré sa prejavili hneď po zahájení ťažby a nástupe Inuitov do zamestnania v baniach. Druhá, najkratšia kapitola práce tvorí prechod medzi dvoma hlavnými popisovanými érami – počiatočnou kolonialistickou érou a neoliberalnou érou. Venujú sa obdobiu 70. rokov 20. storočia tak hlbšie a s odstupom niekoľkých rokov od uvedenia „Severnej vízie“ analyzuje dôsledky ťažby na pôvodných obyvateľov a predstavuje prvé zverejnené názory od samotných Inuitov na ťažbu i celkovo politiku asimilácie. Ďalej sa venuje začiatkom ich politickej agitácie a vytvoreniu prvých oficiálnych inuitských organizácií. Tretia kapitola je zameraná na neoliberalnú éru, ktorú datujeme približne od 80. rokov 20. storočia po súčasnosť. Analyzuje prejavy neoliberalného prístupu v danej problematike, predstavuje nový mechanizmus zmlúv o dopade a benefitoch a tiež sa venuje analýze aktuálne diskutovaných dopadov ťažby na Inuitov, zahrňujúc tak i novo objavené následky, ktoré sa prejavili po desaťročiach od začatia rozvoja Severu. Hovorí tiež o postojoch vlády (a to najmä počas administratívy Stephena Harpera) k problematike Severu v neoliberalnej ére a analyzuje dôsledky týchto postojov na inuitské komunity.

Rozbor literatúry

K písaniu bakalárskej práce bola použitá rôznorodá primárna i sekundárna literatúra. Čo sa týka primárnych zdrojov, veľkou oporou pri písaní boli najmä oficiálne dokumenty vydané federálnou kanadskou vládou, či prepis prejavov členov vlády, ako napr. prejav premiéra Diefenbakera o „Severnej vízii“ z roku 1958, dokumenty Ministerstva záležitostí pôvodných obyvateľov a nerastných surovín, či dokument „Kanadská Severná stratégia“ premiéra Harpera z roku 2009. Ďalej boli použité správy a dokumenty oficiálnych organizácií venujúcich sa pôvodným obyvateľom Kanady, ako napr. National Aboriginal Health

Organization, či National Collaborating Centre for Aboriginal Health a významnou, nielen pri písaní, ale i pre celkový vývoj v problematike bola tiež správa Thomasa Bergera s názvom „Northern Frontier, Northern Homeland: The Report of The Mackenzie Valley Pipeline Inquiry: Volume One“. Z primárnych zdrojov boli tiež využité prepisy zákonov ako napr. „Nunavut Act“ z roku 1993, „Re-Eskimo Act“ z roku 1939.

Sekundárna literatúra využitá k práci pochádza takmer výhradne od kanadských autorov, v mnohých prípadoch venujúcim sa len určitým obdobiam vo vývoji ekonomického rozvoja Severu, či podrobne sa zaoberajúcimi určitými čiastkovými otázkami v problematike ťažby, či pôvodných obyvateľov. K najobsiahlejším, čo sa týka popisovaného obdobia a celkového poňatia danej problematiky, patria zdroje ako napr. publikácia „Canada's Relationship with Inuit: A History of Policy and Program Development“ od autorky Sarah Bonesteel, či kniha „Nunavut: Rethinking Political Culture“ od autorky Ailsy Henderson, ktorá bola využitá najmä v analýze podmienok Inuitov pred samotným začatím ťažby. Dôležitou publikáciou pre analýzu počiatočného obdobia bola publikácia „Canadian Contradictions: Forty Years of Northern Political Development“ od autora Francesca Abeleho, či tiež publikácia Francisa Lévesquea a Thierryho Rodona s názvom „Understanding the Social and Economic Impacts of Mining Development in Inuit Communities: Experiences in Past and Present Mines in Inuit Nunangat“. Analýze neoliberalnej éry a jej implikácii na ťažbu surovín a Inuitov sa do veľkej miery venuje zbierka „Mining Communities in Northern Canada: History, Politics and Memory“ od Arna Keelinga a Johna Sandlosa, z ktorej boli využité viaceré konkrétne zamerané kapitoly od rôznych autorov. Pri analýze dopadov ťažby patrili k najvýznamnejším publikácie „Resource development and aboriginal culture in the Canadian North“ od Angely Angell a Johna Parkinsa a „Canada's Resilient North: The Impact of Mining on Aboriginal Communities“ od autorov Ginger Gibson a Jasona Klinck.

Vysvetlenie hlavných pojmov

V bakalárskej práci sa niekoľkokrát obraciam k pojmu moderná spoločnosť, v kontexte integrácie pôvodných obyvateľov, ktorá je v kontraste s ich tradičnou kultúrou. Koncept modernity a modernej spoločnosti je v tejto práci použitý pre post-vojnovú spoločnosť, fungujúcu typicky v kapitalistickej ekonomike, v ktorej sú sociálne triedy delené na základe ekonomického statusu. Typickými znakmi pre toto obdobie sú tiež zvyšujúca sa

sekularizácia, centralizovaná vláda, či rapídne sa zvyšujúci nárast používania nových technológií.¹

Dôležitý pre túto prácu je tiež koncept tzv. internej kolonizácie. Ide o proces dejúci sa v rámci jedného štátu, v ktorom sú nerovné politické a ekonomické podmienky medzi regiónmi a spoločnosťami, pričom sa následne prejavujú formy útlaku dominantnou skupinou a vykorisťovanie regiónu menšinovej skupiny.² Spolu s ním sa tiež v práci vyskytuje pojem kultúrna asimilácia, ktorý sa vzťahuje na proces začlenenia istej kultúry do dominantnej kultúry v štáte tak, aby sa asimilovaná skupina obyvateľov stala sociálne nerozpoznateľná, čo vyústi v stratu jej kultúrnej identity.³

V práci sa tiež objavuje pojem neoliberalná éra, ktorá má svoje špecifiká i vo vzťahu postoja vlády k Inuitom a politike Severu. Neoliberalizmus, ako politický a ekonomický model sa vyznačuje presunutím moci zo štátneho do súkromného sektora, v ktorom vláda tradične znižuje dotácie, zavádza daňové reformy, redukuje štátny dlh, obmedzuje protekcionizmus a otvára trh, a zároveň tiež dochádza k deregulácii a privatizácii. Typickým je preň prístup „laissez-faire“ a teda nezasahovanie štátu do obchodných aktivít.⁴

Čo sa týka samotných Inuitov, ide o pôvodných obyvateľov kanadskej Arktídy a malých častí Aljašky a Grónska. Ako Inuit sa v súčasnosti identifikuje približne 4,2 % domorodých obyvateľov na území dnešnej Kanady, čo k roku 2011 tvorilo celkovú populáciu 59 440 obyvateľov. Ich populácia sa delí na osem hlavným etnických skupín používajúcich päť hlavných dialektov inuitského jazyka Inuktitut.⁵

Pojem kanadský Sever používaný v práci pre jej potreby zahŕňa najmä oblasti osídlené Inuitmi (v literatúre tiež známe pod pojmom Nunaat / Nunagat), ktoré zahŕňajú oblasť dnešného Nunavutu, východnej časti Severozápadných teritórií a sčasti i severnú časť Labradorského polostrova v provincii Québec.

Pre ilustráciu je tiež nutné uviesť hlavné špecifiká ložísk nerastných surovín na Severe, na ktoré nadväzuje ťažobná aktivita analyzovaná v práci. Hoci obrovský ekonomický význam spočíva i v zásobách ropy a zemného plynu nachádzajúcich sa v severnej časti

¹ „Modernity”, Business Dictionary, dostupné na:

<<http://www.businessdictionary.com/definition/modernity.html>> (prevzaté 12.5.2017).

² „Internal Colonialism: Definition & Examples”, Study.com, dostupné na:

<<http://study.com/academy/lesson/internal-colonialism-definition-examples.html>> (prevzaté 12.5.2017).

³ „Cultural Assimilation”, Oxford Reference, dostupné na

<<http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803095652793>> (prevzaté 12.5.2017).

⁴ „Neoliberalism“, Investopedia, dostupné na: <<http://www.investopedia.com/terms/n/neoliberalism.asp>> (prevzaté 1.5.2017).

⁵ „Inuit“, The Canadian Encyclopedia, dostupné na: <<http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/inuit/>> (prevzaté 20.2.2017).

Nunavutu a Severozápadných teritórií, táto práca je zameraná na ťažbu nerastných surovín v baniach, ktorá, na rozdiel od palív, bola v Arktíde prioritou federálnej vlády pri zahájení ekonomického rozvoja Severu. Tá tak mohla začať vďaka významným ložiskám železnej rudy, diamantov, farebných kovov ako meď, nikel, železo, zinok a olovo, či vzácnych kovov ako zlato, striebro, platina a ďalších.⁶

Čo sa týka geografického rozloženia surovín a konkrétnych baní otvorených po geologických prieskumoch v 50. rokoch 20. storočia, k významným patria niklové bane akou je napr. Rankin Inlet na severozápadnom pobreží Hudsonovho zálivu, ktorá bola prvou otvorenou baňou v oblasti kanadskej Arktídy. Ďalej sem patria tiež olovovo-zinková baňa Pine Point ležiaca južne od Veľkého jazera otrokov a niekoľko rôzne zameraných baní v okolí mesta Yellowknife. Pokračujúce prieskumy v 60. rokoch ďalej tiež preukázali výskyt ložísk zlata v oblasti Barren Lands, uránu v dištrikte Keewatin, železnej rudy na polostrove Melville a v okolí rieky Mary na severe Baffinovho ostrova, ďalej ložísk olova a zinku na ostrovoch Little Cornwallis a Baffinovom ostrove, či volfrámu, striebra, zinku a olova v teritóriu Yukon.⁷ Na konci 90. rokov 20. storočia boli v Severozápadných teritóriách tiež otvorené prvé diamantové bane Ekati a Jericho. Hoci niektoré bane sú už v súčasnosti vyčerpané a uzavreté, naďalej prebiehajú prieskumy ohľadom potenciálneho využitia nových ložísk, ktorých je v oblasti stále obrovské množstvo.

⁶ „Geology of Energy and Mines“, Natural Resources Canada, dostupné na: <<https://www.nrcan.gc.ca/the-north/science/geology-energy-minerals/10717>> (prevzaté 15.4.2017).

⁷ Daniel Heidt, P. Whitney Lackenbauer, “The Advisory Committee on Northern Development: Context and Meeting Minutes 1948-1966”, Documents on Canadian Sovereignty and Security č.4 (Centre on Foreign Policy & Federalism a Centre for Military and Strategic Studies, 2015), dostupné na: <<https://cmss.ucalgary.ca/sites/cmss.ucalgary.ca/files/dcassv4.pdf>> (prevzaté 22.4.2017).

1 Počiatky nového vnímania kanadskej Arktídy po 2. svetovej vojne a rozvoj Severu

1.1 Impulzy k prvotnému záujmu vlády o problematiku kanadskej Arktídy

Zahájenie ťažby nerastných surovín v kanadskej Arktíde v 50. rokoch 20. storočia spustilo viacero impulzov, vďaka ktorým sa táto oblasť dostala do povedomia a záujmu federálnej vlády, ktorá ju ponechala do tohto obdobia takmer bez zásahu. Súvisí tak s novým vnímaním Severu ako strategického územia počas druhej svetovej a studenej vojny kedy tu začali byť budované obranné línie, cestná a letecká infraštruktúra a Sever sa postupne dostával do povedomia bežnej kanadskej populácie.⁸ Impulzom bolo tiež objavenie ložísk nerastných surovín a začatie ťažobnej činnosti na Aljaške, čo federálnu vládu Kanady motivovalo rovnako využiť rozsiahle zásoby nerastného bohatstva kanadskej Arktídy. Postupne tak začali prebiehať rozsiahle geologické výskumy, ktoré mali v horizonte niekoľkých rokoch viesť k otvoreniu baní na doposiaľ nevyužitom území, na ktorom sa väčšina dovtedajších obchodných aktivít, riadených takmer výhradne zahraničnými obchodnými spoločnosťami, spájala s predajom kožušín a lovom zveri.

Federálna vláda sa však okrem ekonomického rozvoja Severu začala vo väčšej miere zaujímať aj o problematiku Inuitov. K tomuto posunu prispelo najmä prijatie tzv. Re-Eskimo zákona v roku 1939, keďže z pôvodného Indiánskeho zákona z roku 1876 boli Inuiti vylúčení. V ňom Ústavný súd Kanady rozhodol, že Inuiti sú taktiež Indiánmi a teda priamo zodpovedajú federálnej vláde. Táto udalosť bola pre vládu dôležitým impulzom, keďže vyjasnila, že sociálna situácia Inuitov taktiež spadá pod jej zodpovednosť. No napriek rozhodnutiu následne nebola vytvorená žiadna ustálená politika voči Inuitom a ich záležitosti boli i naďalej riadené úradmi zodpovednými za celú kanadskú Arktídu.⁹

V reakcii na tieto udalosti založila federálna vláda organizácie, ktorých cieľom bol dozor nad aktivitami na kanadskom Severe a neskôr tiež dohľad nad vzdelávaním a sociálnym začleňovaním Inuitov do kanadskej spoločnosti. Významnými sa v tomto kontexte stali najmä dve organizácie – Pomocná rada pre severný rozvoj (Advisory Committee on Northern Development – ACND) a Rada záležitostí Eskimákov (Eskimo Affairs Committee – EAC). ACND, založená v roku 1948, slúžila do roku 1971 ako pomocný orgán federálnej vláde Kanady, ktorého cieľom bolo koordinovať vládne aktivity na Severe týkajúce sa suverenity

⁸ Sarah Bonesteel, „Canada’s Relationship with Inuit: A History of Policy and Program Development“, Indian and Northern Affairs Canada (2006), dostupné na: <<https://www.aadnc-aandc.gc.ca/eng/1100100016900/1100100016908>> (prevzaté 28.2.2017).

⁹ „The 1939 Re Eskimo Decision and its Impact on Crown/Inuit Relations“, Indigenous and Northern Affairs Canada, <<https://www.aadnc-aandc.gc.ca/eng/1100100016900/1100100016908#chp2>> (prevzaté 28.2.2017).

územia, výskumu, socio-ekonomického rozvoja, záležitostí pôvodných obyvateľov a vládnutia v regióne kanadskej Arktídy.¹⁰ S podobným cieľom bola o štyri roky neskôr založená EAC, keďže v tomto období, ako uvádza autor Clancy, „bolo nutné vytvoriť administratívnu platformu, ktorá by prebrala nové zodpovednosti a vláda by tak mohla zasiahnuť do ekonomických, sociálnych, vzdelávacích i zdravotných štruktúr, ktoré dominovali stratégii rozvoja Severu. EAC k tomu prispela vo viacerých aspektoch a to hlavne poskytnutím formálneho spojenia medzi Otavou a pôvodnými obyvateľmi Arktídy, ktoré v tomto čase prakticky neexistovalo.“¹¹ Organizácie tak, okrem celkového riadenia záležitostí Arktídy, tvorili i potrebné spojenie medzi obyvateľmi odľahlého Severu a federálnou vládou v Otave, ktorá do ich vzniku s nimi neprišla do priameho kontaktu.

1.2 Správa Severu počas administratívy premiéra St.-Laurenta

Napriek založeniu niekoľkých organizácií v 40. rokoch 20. storočia, kanadská vláda prejavila prvýkrát výraznejší záujem o problematiku Severu až počas administratívy premiéra Louisa St.-Laurenta (vo funkcii v rokoch 1948 – 1957). Ten vo svojom známom prejave v roku 1953 označil potrebu zmeny v prístupe ku kanadskému Severu, keďže región bol do tej doby riadený „bez uceleného plánu a koncepcie“ („in state of absence of mind“)¹². Využitie nerastných surovín v Arktíde sa tak v 50. rokoch 20. storočia stávalo čoraz dôležitejšou témou v kanadskom parlamente a v roku 1953 bolo preto zriadené nové Ministerstvo severských záležitostí a nerastných surovín (Department of Northern Affairs and Natural Resources - DNANR), pod dohľadom ktorého ďalej prebiehali aktivity a financovanie projektov v kanadskej Arktíde. Premiér St-Laurent sa však v súvislosti s oblasťou Arktídy zameriaval predovšetkým na jej strategický potenciál na medzinárodnej scéne a sčasti na sociálne podmienky jej obyvateľov, keď po vzniku DNANR dal impulz k vzniku niekoľkých projektov zameraných na zlepšenie ich životnej úrovne.

¹⁰ Daniel Heidt, P. Whitney Lackenbauer, “The Advisory Committee on Northern Development: Context and Meeting Minutes 1948-1966”, *Documents on Canadian Sovereignty and Security* č.4 (Centre on Foreign Policy & Federalism a Centre for Military and Strategic Studies, 2015), dostupné na: <<https://cmss.ucalgary.ca/sites/cmss.ucalgary.ca/files/dcassv4.pdf>> (prevzaté 22.4.2017).

¹¹ Peter Clancy, “The Making of Eskimo Policy in Canada, 1952 – 62: The Life and Times of the Eskimo Affairs Committee”, *Arctic* 40, č. 3 (september 1987): 191 – 197, dostupné na: <<http://pubs.aina.ucalgary.ca/arctic/Arctic40-3-191.pdf>> (prevzaté 22.4.2017).

¹² Andrea Mandel-Campbell, „Who controls the Arctic?“, *The Walrus*, dostupné na: <<https://thewalrus.ca/2005-01-national-affairs/>> (prevzaté 23.4.2017).

1.3 Politika asimilácie Inuitov do kanadskej spoločnosti

Predstava o zahájení rozvoja Arktídy za účelom podpory kanadskej ekonomiky a zaistenie jej menšej závislosti na importe zo zahraničia úzko súvisela i s problematikou tamojších pôvodných obyvateľov, ktorí boli do prijatia zákona Re-Eskimo (1939) a predstavenia vízie rozvoja regiónu vládou takmer úplne opomínaní. Ako uvádza autor Abele, záujem vlády o rozvoj Severu tak mal „vedľajší efekt – v južnej Kanade zvýšil povedomie o záležitostiach pôvodných obyvateľov.[...] V období všeobecného rozmachu sociálneho blahobytu a zvyšujúcej sa prítomnosti južných Kanadčanov na Severe tak už nebolo ďalej možné udržať pôvodnú „politiku nezasahovania“ („state of nature“ policy)¹³. Federálna vláda preto po skončení druhej svetovej vojny začala niekoľko programov týkajúcich sa začlenenia Inuitov do kanadskej spoločnosti, keďže tí si dovtedy do veľkej miery zachovali pôvodný nomádsky a hospodársky sebestačný spôsob života. Impulzom bola stále zhoršujúca sa sociálna situácia, ktorá v dôsledku hospodárskej krízy v 30. rokoch 20. storočia vyústila v rozsiahly hladomor. Kríza sa v arktickej oblasti prejavila i kolapsom obchodu s kožušinami, ktorý znamenal začiatok problémov so zaobstarávaním potravy a oblečenia (spojených tiež s nadmerným lovom zo strany Európanov) a tie sa ďalej prehĺbovali v dôsledku chýbajúcej vládnej administratívy v arktickej oblasti.¹⁴ Problémom, ktorý prinútil vládu zaujímať sa o sociálne podmienky Inuitov a spustiť projekty na ich zlepšenie, bola tiež tzv. kríza Caribou, týkajúca sa zvierat, ktorých lov bol pevnou súčasťou inuitskej kultúry. Obrovské zníženie ich počtu bolo tiež jedným z dôvodov spôsobujúcim hladomor, ktorý sa neskôr spojil s rozšírením infekčných chorôb ako napr. tuberkulóza, chrípka, či obrna.¹⁵

Počas 50. rokov 20. storočia preto vláda začala niekoľko iniciatív vo vzťahu k Inuitom, ktorí, ako uvádza autor Mark Dickerson, „začali vďaka nim využívať výhody univerzálnosti federálnych sociálnych programov, akými sú rodinné prídavky, dôchodky, zdravotná starostlivosť.“¹⁶ Fakt, že situácia Inuitov začala byť záležitosťou kanadskej politiky na federálnej úrovni, ilustruje i dodatok k Indiánskemu zákonu (1876) a zákonu Re-Eskimo

¹³ Frances Abele, “Canadian Contradictions: Forty Years of Northern Political Development”, *Arctic* 40, č. 4 (december 1987): 310-320, dostupné na:

<<http://arctic.journalhosting.ucalgary.ca/arctic/index.php/arctic/article/view/1788/1767>> (prevzaté 22.4.2017).

¹⁴ Sarah Bonesteel, „Canada’s Relationship with Inuit: A History of Policy and Program Development“, s 10.

¹⁵ Peter J. Usher, “Caribou Crisis or Administrative Crisis? Wildlife and Aboriginal Policies on the Barren Grounds of Canada, 1947-60”, in *Cultivating Arctic Landscapes: Knowing and Managing Animals in the Circumpolar North*, ed. David G. Anderson a Mark Nuttall (Oxford, New York: Berghahn Books, 2004): 175.

¹⁶ Mark O. Dickerson, *Whose North? Political Change, Political Development and Self-Government in the Northwest Territories* (Vancouver: University of British Columbia Press and The Arctic Institute of North America, 1992).

(1939) prijatý v roku 1951, vďaka ktorému definitívne získali odlišný status od Prvých národov a teda záležitosti oboch skupín ďalej neboli vo vláde riešené spoločne. V roku 1950, teda 30 rokov po ustanovení všeobecného volebného práva v Kanade, dostali Inuiti prvýkrát právo voliť vo federálnych voľbách a prispieť tak z časti k politickému daniu v štáte.¹⁷

Mnohé z projektov sa však stretli s rozsiahlou kritikou, keďže ich cieľom bolo Inuitov „asimilovať“ do kultúry južných Kanadčanov, čo pochádzalo z presvedčenia vlády, že pôvodní obyvatelia už ďalej nedokážu žiť sebestačne z pôdy, ktorú obývajú.¹⁸ Vláda v novo zavedených sociálnych projektoch neprihliadala na tradičný inuitský spôsob života a vopred s nimi ich zahájenie nekonzultovala. Autor Usher tak zmenu prístupu vlády k Inuitom zhŕňa nasledovne: „Začiatkom 40. rokov 20. storočia, bol „laissez-faire“ prístup k Inuitom ako nezávislým lovcem na Severe nahradený intervenčnou politikou s cieľom zahrnúť ich do moderného sveta a starý koloniálny triumvirát obchodníkov, misionárov a polície (Royal Mounted Police) tak bol doplnený o štátnych zástupcov vyslaných implementovať túto politiku do oblasti ich osídlenia.“¹⁹

Ako neúspešný projekt sa ukázalo napr. nútené sťahovanie rodín do južných oblastí, ktoré malo zabrániť rozširujúcemu sa hladomoru, avšak v rámci iniciatívy sa ich podarilo premiestniť len jedenásť a to najmä do oblasti severného Québecu. To sa ukázalo ako nevhodné, vzhľadom na tamojšie podmienky, javiace sa ako príliš odlišné od tých, v ktorých žili Inuiti dovtedy.²⁰ Príkladom násilnej asimilácie bol i projekt rezidenčných škôl, ktoré, ako uvádza autorka Henderson, „hoci boli niektorými vnímané pomerne pozitívne,[...] pre všetkých znamenali obdobie nútenej separácie od rodín.“²¹ Vzťah federálnej vlády s Inuitmi tiež narušil program systematickej porážky psov. Zapojené organizácie program zastávali s odôvodnením, že zabránenie prístupu Inuitom k tradičnému spôsobu života ich bude motivovať preniknúť na kanadský pracovný trh. Negatívne bol napokon vnímaný i tzv. projekt priezvisk (Project Surname), ktorý v roku 1944 zaviedol systém spočívajúci v identifikácii Inuitov pomocou malých diskov uvádzajúcich nadpis „Identifikácia Eskimákov Kanada“ (Identification Eskimo Canada), geografickú lokáciu a osobné číslo na individuálne rozpoznanie. Projekt, ktorý trval na území dnešného Nunavutu do roku 1972, narazil na pomerne rozsiahlu kritiku, v ktorej oponenti označovali identifikáciu pomocou čísiel za

¹⁷ Sarah Bonesteel, „Canada’s Relationship with Inuit: A History of Policy and Program Development“, 42.

¹⁸ Ibid., 19.

¹⁹ Usher Peter J., „Caribou Crisis or Administrative Crisis? Wildlife and Aboriginal Policies on the Barren Grounds of Canada, 1947-60“, 176.

²⁰ Ailsa Henderson, *Nunavut: Rethinking Political Culture* (Vancouver: University of British Columbia Press, 2008): 22.

²¹ Ailsa Henderson, „Nunavut: Rethinking Political Culture“, 23.

nehumánnu, zvlášť pri Inuitoch, ktorí mali tradične silné rodinné väzby a kládli veľký význam na dedičné priezviská.²² Hoci mnoho projektov postupne zanikalo, či bolo upravených do iných foriem, toto obdobie je spojené so začiatkom záujmu kanadskej vlády o domorodé obyvateľstvo Arktídy a snahy o jeho asimiláciu do majoritnej spoločnosti.

Stratégiu vlády voči Inuitom na počiatku kanadského záujmu o Arktídu tak zhrnul vo svojom prejave v roku 1955 bývalý predseda Ministerstva severských záležitostí a nerastných surovín Jean Lesage, ktorý tvrdil, že „vládna stratégia je relatívne jednoducho definovateľná. Jej cieľom je poskytnúť Eskimákovi rovnaké práva, privilégia, možnosti a zodpovednosti aké majú ostatná Kanadania, skrátka umožniť im naplno participovať na kanadskom národnom živote.“²³ Ako sa však neskôr ukázalo, snahy o „kanadizáciu“ Inuitov²⁴ sa spojili so snahou ich zapojenia i do ekonomického rozvoja v tejto oblasti, čo prinieslo spolu so sociálnymi projektmi ďalšie negatívne dopady na ich tradičný spôsob života.

1.4 „Severná vízia“ premiéra Diefenbakera a počiatky ekonomického rozvoja oblasti

Za jeden z najväčších impulzov vedúcich k novému vnímaniu kanadského Severu ako potenciálneho územia k ekonomickému rozvoju sa dá považovať až prejav premiéra Johna Diefenbakera (vo funkcii v rokoch 1957 – 1963) z 12. februára 1958, v ktorom predstavil jeho „Severnú víziu“ (Northern Vision), formálne nazvanú Národná stratégia rozvoja (National Development Policy). Vo svojom prejave prirovnal rozvoj Severu k vzniku Konfederácie v roku 1867, vraviac, že „Sir John A. Macdonald videl Kanadu od Východu po Západ. Ja vidím novú Kanadu – Kanadu Severu.“²⁵ Diefenbakerova vízia rozvoja však spočívala predovšetkým vo využití Severu pre ekonomické účely a v prejave zdôrazňoval benefity, ktoré by z neho čerpal kanadský národ. To bolo v kontraste s doterajšími obchodnými aktivitami v oblasti vykonávanými najmä zahraničnými spoločnosťami, čo deklaroval vo svojom prejave nasledovne: „Zaistíme, že kanadské nerastné suroviny budú využité Kanadami a že práve Kanadania dostanú príležitosť prispieť k rozvoju štátu.“²⁶ Hoci je prejav premiéra v súvislosti s ekonomickým rozvojom kanadského Severu považovaný za prelomový, sociálna politika a domorodé obyvateľstvo Arktídy v ňom ostali vynechané. Konzervatívna kanadská vláda pod vedením Diefenbakera sa tak napriek prvotnému záujmu

²² Ailsa Henderson, „Nunavut: Rethinking Political Culture“, 24.

²³ R. A. J. Phillips, *Canada's North* (New York: St. Martin's Press, 1967): 170.

²⁴ Ailsa Henderson, „Nunavut: Rethinking Political Culture“, 24.

²⁵ „John G. Diefenbaker: His Northern Vision“, Canada History, dostupné na:

<<http://www.canadahistory.com/sections/documents/Primeministers/diefenbaker/docs-thenorthernvision.htm>>

(prevzaté 25.3.2017).

²⁶ „John G. Diefenbaker: His Northern Vision“, Canada History.

o sociálne postavenie Inuitov počas liberálnej vlády St.-Laurenta, začala ďalej sústreďovať na oblasť Arktídy nahliadajúc najmä na jej obchodný potenciál. Následne uvidíme, že tento fakt v konečnom dôsledku znamenal začiatky politickej agitácie obyvateľov kanadského Severu.

K „Severnej vízii“ v rovnakom roku Diefenbaker pridal i konkrétny program, ktorý mal rozvoj umožniť, známy pod názvom „Cesta k surovinám“ (Road to Resources). Pod jeho finančnou záštitou mala byť vystavaná infraštruktúra, v pôvodnom pláne zahŕňajúca takmer 2000 km nových ciest slúžiacich na podporu ťažobných aktivít a rozvoja v Arktíde. Premiér sa v projekte opieral o teóriu, podľa ktorej je infraštruktúra kľúčovou pre rozvoj Severu, keďže bude ďalej stimulovať i ekonomický rozvoj v celom štáte.²⁷ Napriek ambicióznym plánom výstavby v priebehu niekoľkých rokov však tento program uspel len čiastočne, keďže pôvodné plány sa podarilo splniť len neskôr a s použitím 12-násobne väčšieho množstva financií (pôvodný rozpočet bol 31 miliónov kanadských dolárov²⁸).²⁹

Program, spoločne so samotnou „Severnou víziou“ sa tak stal cieľom kritiky médií, verejnosti i mnohých opozičných politikov, ako napríklad liberála Lestera Pearsona, ktorý obvinil Diefenbakera zo „stavania diaľnic z iglu do iglu“, pretože mnohým sa zdal ako príliš ambiciózný a schopný priniesť benefity len v príliš dlhom časovom horizonte.³⁰ Napriek tomu je možné tvrdiť, že Diefenbakerov postoj k hospodárskemu rozmachu štátu skrz rozvoj kanadského Severu skutočne znamenal impulz k obchodným aktivitám, financovaniu projektov a k novému vnímaniu tejto oblasti i v politike jeho nástupcov, či širokej verejnosti.

1.5 Idea integrácie Inuitov prostredníctvom zapojenia do zamestnania

Po uvedení „Severnej vízie“ konzervatívna vláda premiéra Diefenbakera čoskoro začala s financovaním vzniku infraštruktúry a nových baní v Arktíde. Čo sa týka samotného začatia ťažby nerastných surovín v oblasti, Inuiti neboli vopred o plánoch zriadenia a lokácie baní informovaní, ani nijako začlenení do rozhodovacieho procesu. Napriek tomu vláda s Inuitmi vo vízii rozvoja Severu počítala, a to ako s pracovnou silou v baniach, tak pri ďalších projektoch, ako napr. pri výstavbe radarového systému známeho ako DEW Line (Distant Early Warning Line). Jej cieľom, tak ako i v predchádzajúcich rokoch, bolo potlačiť

²⁷ Daniel Heidt, P. Whitney Lackenbauer, “The Advisory Committee on Northern Development: Context and Meeting Minutes 1948-1966”.

²⁸ „Major Road Programme for the North“, Department of Northern Affairs and Natural Resources (1958), dostupné na:

<<http://scaa.usask.ca/gallery/northern/image.php?ID=18079&part=122&ImageStartPage=122&ImageEndPage=124&imagesize=large>> (prevzaté 1.5.2017).

²⁹ Geoff Norquay, „Nation-Building on Permafrost: Three Prime Ministers“, Policy (júl / august 2014), dostupné na: <<http://policymagazine.ca/pdf/8/PolicyMagazineJuly-August-14-Norquay.pdf>> (prevzaté 17.4.2017).

³⁰ Geoff Norquay, „Nation-Building on Permafrost: Three Prime Ministers“, 23.

tradičný spôsob života Inuitov. To sa ďalej spojilo s víziou ich asimilácie skrz zapojenie do systému zamestnania s mzdovým ohodnotením, keďže využívanie takmer výhradne zdrojov pochádzajúcich z lovu zveri nepovažovala za dlhodobu udržateľnú (vidiac úpadok trhu s bobrími kožušinami a následným rozsiahlym hladomorom). Autori Hipwell a kol. vo svojej štúdií popisujú vládnu stratégiu zapojenia Inuitov do zamestnania v baniach za „snahy o asimiláciu pôvodných obyvateľov do dominantnej spoločnosti.“³¹ Snaha začlenenia do pracovného trhu súvisela s filozofiou vlády, podľa ktorej ich zlé sociálne ťažkosti boli „dôsledkom nerovného postavenia“ a riešenie videla v „zaistení ich úplnej a plnej participácie ako kanadských občanov jednak v politike a tiež na pracovnom trhu.“³² Spustených tak bolo niekoľko tréningových a profesionálnych programov s cieľom vyučenia Inuitov k zapojeniu do ťažobných činností, čím chcela federálna vláda „zaistiť, že región prispieva k celkovej štátnej produkcii a že táto produkcia bude dlhodobu narastať“ a tiež „zaistiť nárast priemerného príjmu obyvateľov regiónu.“³³

Vstup južných Kanadčanov na Sever prichádzajúcich kvôli jeho ekonomickému potenciálu a víziou asimilácie pôvodných obyvateľov tohto územia do majoritnej kanadskej spoločnosti prostredníctvom práce v baniach však mnohí autori vnímajú ako interný kolonializmus územia ktorý, ako uvádzajú autori Gibson a Klinck, „na Severe radikálne ovplyvnil sociálne podmienky a hodnoty pôvodného obyvateľstva.“³⁴ Tiež dodávajú, že moderné ťažobné spoločnosti pochádzajúce z juhu Kanady začali Inuitom vstúpať západné hodnoty a životný štýl, čo spolu s celkovým začlenením do moderného systému platenej práce spôsobilo hlbokú kultúrnu zmenu. Rozvoj kanadského Severu za účelom získania surovín na podporu kanadskej ekonomiky tak prebiehal zároveň so zapojením tamojších obyvateľov do „západnej kultúry“, avšak bez prihliadnutia na hodnoty samotných obyvateľov, ktoré boli považované za menejcenné. Kolonializmus ako prístup vlády a ťažobných spoločností k pôvodným obyvateľom je popísaný i v štúdií „The Impact of Resource Extraction on Inuit Women Families in Qamani'tuaq, Nunavut Territory“, kde sa zmiňuje, že „koloniálna expanzia je historicky silno spätá s dopytom po nerastných

³¹ William Hipwell, Katy Mamen, Viviane Weitzner and Gail Whiteman, “Aboriginal Peoples and Mining in Canada: Consultation, Participation and Prospects for Change”, (2002), dostupné na: <<http://caid.ca/MiningCons2002.pdf>> (prevzaté 7.5.2017).

³² Frances Abele, “Canadian Contradictions: Forty Years of Northern Political Development”, 313.

³³ Andrew J. Freyman a Armstrong T. Graham, *The Role of Indians and Eskimos in the Canadian Mining Industry* (Toronto: Canadian Mining and Metallurgical Bulletin, 1969).

³⁴ Ginger Gibson a Jason Klinck, “Canada’s Resilient North: The Impact of Mining on Aboriginal Communities”, *Pimatisiwin: A Journal of Aboriginal and Indigenous Community Health*, 3(1): 115-138, dostupné na: <<http://www.pimatisiwin.com/uploads/330599908.pdf>> (prevzaté 2.5.2017).

surovinách a zlate.“³⁵ S novým prístupom k ťažbe nerastných surovín sa tak začína objavovať fenomén ekonomickej nerovnosti, ktorý bol dovtedy v komunitách pôvodných obyvateľov neznámy a prispel i k potlačeniu ich tradičných hodnôt. Vzrastajúci záujem o využitie nerastných surovín kanadskej Arktídy tak vyústil v začiatok bezprecedentného využívania pôdy niekoľko storočí obývanej pôvodnými obyvateľmi Inuitmi, čo sa však dialo bez ich konzultácie a bez toho, aby z nej mali títo obyvatelia aspoň čiastočné benefity.

1.6 Prvotné dôsledky ťažobných aktivít na Inuitov

Plánované zapojenie pôvodných obyvateľov do systému zamestnania so mzdovým ohodnotením však napriek tréningovým programom a vládou riadenej podpore vzdelávania narazilo na mnohé úskalia. Ako sa s odstupom času ukázalo, Kanadania prichádzajúci z Juhu mali len „primálne znalosti o pôvodných obyvateľoch Arktídy a komunikácia s nimi tiež bola brzdená početnými jazykovými, technologickými a geografickými bariérami, napriek tomu však chcela vláda priniesť ekonomický a sociálny blahobyt do oblasti čo najrýchlejšie.“³⁶

Väčšina zamestnaní v banských spoločnostiach boli len sezónne, či krátkodobé a vyžadovali komunikáciu v anglickom jazyku, ktorého základy mnohým Inuitom, dovtedy izolovaným od zvyšku kanadskej spoločnosti, chýbali. Problematickým sa stalo i samotné začlenenie do systému zamestnania, ktoré bolo často spojené s nutným ubytovaním v pracovnom tábore. To znamenalo odčlenenie od rodiny a komunity, ktoré majú tradične pre Inuitov významné postavenie.³⁷

Dosiahnuté výsledky po niekoľkých rokoch od začatia štátnej podpory s cieľom zamestnania Inuitov v baniach a spustenia vzdelávacích programov podporujúc ich asimiláciu do kanadskej spoločnosti však nekorešpondovali s očakávaniami vlády, ktorá rozvoj Severu aktívne finančne podporovala. Napriek zvyšujúcim sa počtom zamestnaných Inuitov v rôznych odvetviach priemyslu, či službách, väčšina z nich k roku 1961 bola stále odkázaná na lov zvierat ako primárny zdroj obživy. Počet a podiel zamestnaných Inuitov podľa jednotlivých odvetví priemyslu v roku 1961 je uvedený v tabuľke č. 1.

³⁵ „The Impact of Resource Extraction on Inuit Women Families in Qamani'tuaq, Nunavut Territory“, Canadian's Women Foundation a Pauktuutit, Inuit Women of Canada (január 2014), dostupné na: <<http://pauktuutit.ca/wp-content/blogs.dir/1/assets/Final-mining-report-PDF-for-web.pdf>> (prevzaté 3.5.2017).

³⁶ Frances Abele, „Canadian Contradictions: Forty Years of Northern Political Development“, 313.

³⁷ Sarah Bonesteel, „Canada's Relationship with Inuit: A History of Policy and Program Development“, 92.

Tabuľka č. 1: Zamestnanosť obyvateľov Severozápadných teritórií podľa odvetví priemyslu v roku 1961

Odvetvie	Počet všetkých zamestnancov	Počet zamestnaných Inuitov	Percentuálne vyjadrenie počtu zamestnaných Inuitov
Poľnohospodárstvo	23	15	65,2 %
Lesníctvo	41	11	26,8 %
Lov a rybolov	1610	1526	94,6 %
Bane, lomy, ropné vrty	992	76	7,7 %
Remeselníctvo	146	37	25,4 %
Stavba	280	41	14,7 %
Doprava a komunikácia	643	67	10,4 %
Služby (obchod, finančníctvo, poisťovníctvo, nehnuteľnosti...)	2347	441	18,6 %
Verejné inštitúcie a obrana	1899	507	26,8 %
Ostatné odvetvia	190	80	42,1 %
Spolu	7452	2671	35,8 %

Zdroj: Sarah Bonesteel, „Canada’s Relationship with Inuit: A History of Policy and Program Development“ s.93.

Z tabuľky je možné konštatovať, že hoci Inuiti začali byť zamestnávaní v rôznych odvetviach priemyslu, v štátom podporovanom baníctve a s ťažbou súvisiacich aktivitách na začiatku 60. rokov 20. storočia tvorili zamestnanci inuitského pôvodu len necelých 8 % z celkového počtu, zatiaľ čo pri love tento pomer dosiahol takmer 95 %. O čiastočnom úspechu sa dá hovoriť i v súvislosti s celkovým počtom zamestnaných Inuitov v porovnaní s ostatnými občanmi Kanady, ktorí v roku 1961 tvorili vyše tretinu všetkých zamestnancov v Severozápadných teritóriách. Napriek tomu, pri porovnaní pomeru počtu Inuitov v teritóriu, tvoriacich prevažnú väčšinu obyvateľstva a južných Kanadčanov, ktorí do oblasti prenikli len nedávno, je tento počet naďalej príliš nízky.

Viacerí autori, venujúci sa problematike kanadskej Arktídy v počiatkoch jej ekonomického rozvoja, (ako napríklad Francis Abele, či Sarah Bonesteel) sa tak zhodujú, že hoci Národná politika rozvoja a s ňou spojené federálne projekty na odstránenie „nevýhodného sociálneho postavenia“ boli sčasti úspešné, z dlhodobého hľadiska tomu tak nebolo. Ako uvádza Abele, „zdravotná starostlivosť, vzdelávanie a projekty sociálneho blahobytu boli účinne zahájené, no napriek tomu Severania ostali v znevýhodnenom

postavení, čo sa týka platenej pracovnej sily a politických procesov.“³⁸ Hoci tak vládna stratégia podpory skrz financované projekty mala priamy dopad na zlepšenie niektorých ekonomických ukazovateľov u Inuitov, ukázalo sa, že efektívnejší spôsob na zlepšovanie podmienok je vytvorenie samosprávy a politické angažovanie samotných obyvateľov Severu.

2 70. roky 20. storočia – prvé prejavy nesúhlasu a začiatky politickej participácie

2.1 Ďalšie dopady ťažby a prvé vyjadrenia postojov Inuitov

Niekoľko rokov po uvedení Národnej stratégie rozvoja, aktívneho využívania zásob nerastných surovín v kanadskej Arktíde a snahe asimilácie Inuitov do kanadskej spoločnosti sa začali prejavovať ďalšie priame dôsledky na pôvodných obyvateľov. Niektoré bane, ako napríklad niklová baňa Rankin Inlet (fungujúca od roku 1957 do 1963) boli už v tomto období vyčerpané a museli byť uzavreté, čo prinieslo problémy, ktoré doposiaľ v stratégii rozvoja Severu nikto nebral do úvahy.

Mnoho Inuitov muselo byť kvôli zamestnaniu v bani presídlených do ich blízkosti, čo spôsobilo rozsiahle zmeny v pôvodnom usporiadaní inuitských komunit. Spolu s vládou podporovanými edukačnými programami, kde sa deti Inuitov s cieľom urýchlenia asimilácie učili anglický jazyk, tak boli v mnohých prípadoch príčinou „fyzického oddelenia detí od rodičov a tiež psychologického, keďže deti sa ďalej tradične neučili od starších obyvateľov komunity.“³⁹ Postupne narastali i obavy Inuitov o zachovanie ich kultúry, vrátane pôvodného jazyka a pre nich tradičného lovu a problematickým sa tým pádom ukázalo i presídlenie z pôvodných loveckých území, čím sa museli bezpodmienečne spoľahnúť na príjem zo zamestnania. Avšak, ako uvádzajú autori Lévesque a Rodon, „počet zamestnaných Inuitov v baniach bol vždy nižší, než sa predpokladalo a tento počet ešte klesol po fáze výstavby bane.“ Napríklad v bani Nanisivik sa predpokladalo, že Inuiti budú tvoriť “60 % pracovnej sily, v skutočnosti však pomer nikdy nepresiahol 25 % a v priemere dosahoval 20 %.”⁴⁰ Autori tiež dodávajú, že problémom bol i nezájem Inuitov o účasť na tréningových programoch, keďže mnoho z nich nechcelo zamestnanie v ťažobných aktivitách, ale v inom odvetví podľa ich

³⁸ Frances Abele, “Canadian Contradictions: Forty Years of Northern Political Development”, *Arctic* 40, č. 4 (december 1987) s. 314.

³⁹ Frances Abele, “Canadian Contradictions: Forty Years of Northern Political Development”, s. 314.

⁴⁰ Francis Lévesque a Thierry Rodon, „Understanding the Social and Economic Impacts of Mining Development in Inuit Communities: Experiences in Past and Present Mines in Inuit Nunangat“, *The Northern Review*, 41 (január 2015), dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/282912671_Understanding_the_Social_and_Economic_Impacts_of_Mining_Development_in_Inuit_Communities_Experiences_with_Past_and_Present_Mines_in_Inuit_Nunangat (prevzaté 28.4.2017).

výberu. V komunitách sa ďalej začali objavovať sociálne problémy ako domáce násilie, drogy a alkoholizmus. Inuiti tiež začali vo väčšej miere prejavovať svoje obavy o životné prostredie nimi obývaného územia, ktoré môžu ťažobné aktivity poškodiť.⁴¹

V 70. rokoch 20. storočia sa preto začali objavovať prvé výpovede a postoje priamo od zapojených Inuitov, ktorých názory na ekonomický rozvoj neboli nikdy predtým zverejnené. Jedným z najvýznamnejších v tomto kontexte sa stal prieskum politika Novej demokratickej strany Thomasa Bergera s názvom „Severná hranica, severná zem“ (*Northern Frontier Northern Homeland*), ktorý prebiehal v rokoch 1974 až 1976. Berger v ňom za pomoci prekladateľov zozbieral svedectvá stoviek pôvodných obyvateľov Severu vrátane Inuitov, vyjadrujúc názor najmä na plánovanú výstavbu plynovodu Mackenzie Valley, ktorý mal siahať od Beaufortovho mora po severnú Albertu. Vydaná správa tiež obsahovala list ministrovi záležitostí pôvodných obyvateľov a severného rozvoja Warrenovi Allmandovi (vo funkcii v rokoch 1976 – 1977), kde podrobne opisoval možné negatívne následky výstavby na Severanov. Význam výskumu spočíval vo viacerých aspektoch. V prvom rade podnietil celoštátnu debatu o podmienkach, za akých sa dosahuje ekonomický rast, vytvoril precedens v rozhodovacích procesoch v Arktíde, posunul výstavbu plynovodu a najmä poskytol pôvodným obyvateľom možnosť politickej participácie vedúcej k uznaniu ich organizácií.⁴²

Negatívny postoj k výstavbe plynovodu a ekonomickému rozvoju na území obývanom Inuitmi bez predchádzajúcej konzultácie vyjadrila napr. 21-ročná Louise Frost:

„Vidím, že naša krajina je ničená, ľudia vytláčaní z rezervácií a bieli Kanadania zaberajú všetko, čo chcú...[...] Rozvoj na Severe sa deje príliš rýchlo. Ich jediným cieľom tu je vyťažiť nerastné suroviny, nie ale tak, aby z nich profitovali Severania, ale južní Kanadania a Američania. Aby som to povedala presnejšie, dá sa to opísať ako násilné zabratie Severu na uspokojenie chamtivosti a potrieb južných spotrebiteľov a takýto rozvoj nás len ničí; neprináša žiadne trvalé pracovné miesta pre ľudí, pre ktorých je Sever domovom. Celým týmto procesom, spolu s modernými technológiami, nás vystavujú ich „bielej“ kultúre a hodnotám a tak ľuďom, ktorí toto miesto obývali tisícky rokov, neostáva nič. Poviem to otvorene: rozvoj, ktorí priniesli „bieli“ Kanadania ničí náš tradičný indiánsky spôsob života.“⁴³

⁴¹ Francis Lévesque a Thierry Rodon, „Understanding the Social and Economic Impacts of Mining Development in Inuit Communities: Experiences in Past and Present Mines in Inuit Nunangat“.

⁴² Frances Abele, „Canadian Contradictions: Forty Years of Northern Political Development“, 315.

⁴³ Thomas R. Berger, *Northern Frontier, Northern Homeland: The Report of The Mackenzie Valley Pipeline Inquiry: Volume One*. (1977), dostupné na: <http://www.pwnhc.ca/extras/berger/report/BergerV1_complete_e.pdf> (prevzaté 28.4.2017).

Po dvadsiatich rokoch od uvedenia „Severnej vízie“ a nútenej asimilácie Inuitov sa tak prvýkrát ich negatívne postoje dostali pred širšiu verejnosť a vláda tak bola nútená na tieto názory reagovať. Znamenalo to posun vo vzťahu federálnej vlády a Inuitov, ktorí začali svoje žiadosti vláde predávať prostredníctvom oficiálne uznaných organizácií.

2.2 Vznik inuitských organizácií a presadzovanie teritoriálnych nárokov

70. roky 20. storočia sú v súvislosti s Inuitmi a ich postojom k štátom riadenému ekonomickému rozvoju kanadskej Arktídy spojené najmä so začatím politickej agitácie s cieľom získania podielu na rozhodovacích procesoch. Tie sa týkali najmä práv na pôdu, na ktorej boli ekonomické aktivity realizované, avšak bez konzultácie s obyvateľmi, ktorí ju od počiatku obývali. Niekoľko rokov po uvedení „Severnej vízie“ tak Inuiti začali podnikáť kroky, ktoré mali viesť k vytvoreniu samosprávy na území a neskôr i ku vzniku nového samostatného teritória.

Jedným z impulzov, ktoré viedli k začiatkom vyjednávaniu s federálnou vládou bol tzv. Biely dokument (White Paper, oficiálne Rozhodnutie vlády Kanady k administratívne indiánskych záležitosti - Statement of the Government of Canada on Indian Policy) vydaný v roku 1969. V ňom vláda vyhlásila formálne zrušenie predchádzajúcich dokumentov vyjadrujúcich sa k záležitostiam domorodých obyvateľov a zaviazala sa k asimilácii všetkých „Indiánov“ do kanadského štátu.⁴⁴ Hoci bol kvôli početným protestom tento dokument, navrhnutý premiérom Pierrom Trudeauom (vo funkcii v rokoch 1968 – 1979 a 1980 – 1984), napokon stiahnutý, reakcie zo strany pôvodných obyvateľov ukázali záujem vyjednávať s vládou o ich právach.

S cieľom spravovať územie Severu samotnými Inuitmi, na ktorom vláda a obchodné spoločnosti začali bezprecedentne podnikáť ťažobné aktivity, vznikla v roku 1971 prvá samostatná inuitská organizácia s názvom Inuit Tapirisat of Canada (od roku 2001 známa pod skratkou ITK, odkazujúc sa na názov organizácie v pôvodnom jazyku - Inuit Tapariit Kanatami), ktorá funguje a reprezentuje záujmy Inuitov dodnes. Jej hlavným cieľom je zastupovať všetkých 53 komunit Inuitov a podporovať ich v samospráve, chrániť územie obývané Inuitmi pred reštriktívnymi nariadeniami vlády súvisiacimi s využívaním pôdy na ekonomické účely, prípadne zaistiť benefity, plynúce z ekonomického rozvoja i pre domorodú populáciu a v neposlednom rade i podporovať sociálny a kultúrny rozvoj v arktickej oblasti.⁴⁵

⁴⁴ “The White paper, 1969”, The Canadian Encyclopedia, dostupné na: <<http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/the-white-paper-1969/>> (prevzaté 28.3.2017).

⁴⁵ „Inuit“, The Canadian Encyclopedia.

Od svojho vzniku začala organizácia ITK aktívne bojovať za vznik samostatného teritória administratívne spravovaného Inuitmi, na ktorom by mali právo na pôdu a ďalej by ju tak nebolo možné spravovať bez ich konzultácie. Tento krok bol dôležitý k presadeniu požiadavky, aby pôvodní obyvatelia územia taktiež čerpali benefity z ťažby, ktorá bola po zahájení „Severnej vízie“ v kanadskej Arktíde v tomto období v jednej z najaktívnejších fáz vôbec. Prvý návrh požadujúci vznik samostatného územia Inuitov, ktoré by nieslo názov Nunavut (v jazyku inuktikut „naša zem“) a vzniklo by oddelením od už existujúcich Severozápadných teritórií, bol predložený organizáciou ITK v roku 1976. Po schválení tohto návrhu plebiscitom z roku 1982 i samotnými obyvateľmi tak boli následne vládou podnikané kroky, ktoré by vznik teritória formálne umožnili.

Na dohľad nad vytvorením dohody o teritoriálnych nárokoch a na vyjednávanie podmienok s kanadskou vládou iniciovala ITK v roku 1982 vznik organizácie Tunngavik Federation of Nunavut (TFN), ktorá bola po podpise Dohody o vzniku teritória Nunavut premenovaná na Nunavut Tunngavik Incorporated (NTI) a dodnes pôsobí v záujme podpory práv a záujmov Inuitov. TFN v roku 1990 stála za podpisom prvej rámcovej dohody, na základe ktorej tak mohlo v máji roku 1993 dôjsť k samotnému podpisu Nunavutskej dohody o teritoriálnych nárokoch (Nunavut Land Claims Agreement) a Nunavutského zákona (Nunavut Act). Tie umožnili rozdelenie Severozápadných teritórií a na ich východnej časti vymedzili nové, samostatné teritórium Nunavut o rozlohe vyše 2,1 milióna km². Ďalej tiež právne definovali územie, vznik teritoriálnej vlády a jej jednotlivých zložiek. Signatári Dohody, ktorými boli organizácia TFN, predstavitelia kanadskej vlády a vlády Severozápadných teritórií sa tak zaviazali k:

„poskytnutiu istých a jasne stanovených práv k vlastníctvu a využívaniu pôdy a nerastných surovín; práv Inuitov k zúčastneniu sa na rozhodovacích jednaniach týkajúcich sa využitia, spravovania a ochrany pôdy, vody a surovín, vrátane pobrežných oblastí; práv týkajúcich sa lovu divokej zveri a tiež účasti na rozhodovacích jednaniach v tejto oblasti; poskytnutiu finančnej kompenzácie a prostriedkov vyplývajúcich z ekonomického rozvoja v oblasti a podpore sebadôvery a kultúrneho a sociálneho blahobytu Inuitov.“⁴⁶

⁴⁶ „Nunavut Land Claims Agreement Act“, S.C. 1993, c. 29, zákon dostupný na: <<http://laws-lois.justice.gc.ca/PDF/N-28.7.pdf>> (prevzaté 8.4.2017).

Po podpise Nunavutského zákona dostali inuitské organizácie ďalších šesť rokov na vytvorenie úradov, zákonodarných orgánov a súdnictva a dňa 1.1. 1999 tak oficiálne vzniklo najnovšie kanadské teritórium Nunavut.⁴⁷

Vo vzťahu k ekonomickým aktivitám v regióne znamenal podpis Dohody o teritoriálnych nárokoch (Land Claim Agreement) a vznik Oblasť osídlenia Nunavut (Nunavut Settlement Area) to, že Inuiti, ako pôvodní obyvatelia oblasti sa stali oprávnenými užívateľmi jej pôdy, čo zaväzuje vládu a ťažobné spoločnosti vopred konzultovať aktivity v oblasti a poskytovať benefity plynúce z ťažby tým, ktorí v zasiahnutej oblasti žijú.

3 Neoliberálna éra

3.1 Koncept neoliberalizmu v postoji vlády k Inuitom

80. a 90. roky 20. storočia sa spájajú so zmenou postavenia vlády, Inuitov a ťažobných spoločností, čo sa mnohokrát označuje ako nástup konceptu neoliberalizmu. Vo vzťahu k pôvodným obyvateľom bol nástup tohto obdobia spojený s procesom devolúcie, teda presunu rozhodovacích právomocí a celkovo riadenia záležitostí Severu z federálnej vlády na vlády teritoriálne, či oficiálne uznané organizácie pôvodných obyvateľov. Devolúciu v Severozápadných teritóriách a Nunavute analyzuje vo svojej kapitole „The Northwest Territories: A New Day?“ autorka Gabrielle Slowey, ktorá dokazuje, že tento proces v kanadskej Arktíde trval príliš dlho, čím brzdil i ekonomický rozvoj, pričom federálna vláda naďalej ostala vo veľkej miere zapojená do rozhodovacích procesov týkajúcich sa sociálnej politiky a ekonomiky v oblasti.⁴⁸

Proces devolúcie v kanadskej Arktíde, ktorý začal približne v 80. rokoch 20. storočia, úzko súvisel s bojom pôvodných obyvateľov za teritoriálne nároky, ktoré vyústili vo vytvorenie samostatného inuitského teritória. Čo sa týka správy jednotlivých sektorov hospodárstva, s nástupom neoliberalizmu postupne spadali spod kontroly federálnej vlády pod kontrolu vlád provinčných odvetvia ako napr. lesné hospodárstvo, vzdelanie, či sociálna starostlivosť. Kritickou sa však stala práve oblasť nerastných surovín, nad ktorou rozhodovacia moc ostala i naďalej v rukách vlády v Otave, čo prakticky znamená, že jej tak i naďalej pripadala väčšina zo zisku z predaja surovín.⁴⁹ Negatívny názor na posun právomocí

⁴⁷ Ailsa Henderson, „Nunavut: Rethinking Political Culture“, s. 25.

⁴⁸ Gabrielle Slowey, „The Northwest Territories: A New Day?“ in *Transforming Provincial Politics: The Political Economy of Canada's Provinces and Territories in the Era of Neoliberalism*, ed. Bryan Evans and Charles W. Smith (Toronto: University of Toronto Press, 2015).

⁴⁹ Gabrielle Slowey, „The Northwest Territories: A New Day?“, 223.

k „neoliberálnemu vládnutiu pôvodných obyvateľov“ vyjadruje i autorka MacDonald, ktorá tvrdí, že „suverenita musí byť založená na nezávislej autonómii, v ktorej zákony pre pôvodných obyvateľov budú odsúhlasené nimi samotnými, či ich zástupcami. [...] Súčasný model devolúcie, bohužiaľ, nielenže neuspel zaviesť štandardné právo na sebaurčenie, ale spravil ho ťažším k dosiahnutiu v budúcnosti.“⁵⁰ Napriek značnému pokroku k samospráve v rámci vzniku Nunavutu je tak možné povedať, že federálna kanadská vláda stále neumožnila Inuitom plne spravovať ich územie a kvôli prístupu k surovinám sa ho snaží naďalej do veľkej miery kontrolovať. Proces devolúcie, teda presunutie zodpovedností na teritoriálnu vládu tak stále nie je plne dokončený. Nevôľu vlády k presunutiu práv na pôdu na nižšiu úroveň a zároveň snahu o neobmedzenú federálnu prítomnosť na území popisujú autori Medalye a Foster, vraviac, že „V Severnej stratégii (dokument vydaný vládou Stephena Harpera v roku 2009) je viditeľný závažný rozpor medzi záujmom o potvrdenie federálneho práva na pôdu a suroviny a údajným záväzkom ďalej rozširovať devolúciu.“⁵¹

Príchod neoliberalnej éry však znamenal i istú zmenu v inuitskom vnímaní dopadov ťažby a kontroly nad ich územím. Autori Angell a Parkins tak po tzv. „fáze dopadov“ (Impact phase), trvajúcej od 70. rokov 20. Storočia a vyznačujúcej sa „politikou kultúrnej asimilácie“ a tiež „zhoršujúcimi sa sociálnymi problémami“ od 90. rokov hovoria o príchode tzv. „pokračujúcej fázy“. Tú charakterizuje „prevzatie politických záležitostí, hodnotenie sociálnych dopadov“ a najmä zmena vnímania Inuitov z pozície „pasívnych obetí“ ekonomického rozvoja, na „pragmatických aktívnych jednatel'ov plne si vedomých kultúrnych zmien a adaptácie.“⁵²

V tejto ére je tiež možné pozorovať zvýšený dôraz na kultúrnu jedinečnosť tradičného životného štýlu pôvodných obyvateľov a dôležitosť jej zachovania. Inuitská znalosť, pre ktorú je v jazyku inuktikut termín Inuit Qaujimaqatugangit (IQ), v preklade „to, čo Inuiti vždy vedeli, že je pravda“ sa čoraz viac stáva konceptom, o udržanie ktorého sa snažia nielen Inuiti, predávajúci znalosti budúcim generáciám, ale i ostatní obyvatelia Kanady. Termín IQ zahŕňa „celú sféru inuitského poznania sveta, ich hodnoty, zákony, vedomie a zručnosti, ktoré sa vyvinuli z tohto poznania.“ Presun tohto poznania však bol „kolonizáciou narušený“

⁵⁰ Fiona MacDonald, „Indigenous Peoples and Neoliberal "Privatization" in Canada: Opportunities, Cautions and Constraints“, *Canadian Journal of Political Science* 44, č. 2 (jún 2011), dostupné na: <<http://www.jstor.org/stable/41300541>> (prevzaté 20.4.2017).

⁵¹ Jacqueline Medalye a Ryan Foster, „Climate Change and the Capitalist State in the Canadian Arctic: Interrogating Canada's „Northern Strategy““, *Studies in Political Economy* 90 (2012), dostupné na: <<http://spe.library.utoronto.ca/index.php/spe/article/view/19270/16006>> (prevzaté 11.5.2017).

⁵² Angela C. Angell a John T. Parkins, „Resource development and aboriginal culture in the Canadian North“, *Polar Record* 47, č. 240 (2011).

a Inuiti „odtrhnutí od ich tradičného spôsobu života, ktorý bol udržiavaný po generácie, do sveta, ktorý nepoznali.“⁵³

Od nástupu neoliberalnej éry sa niekoľké organizácie operujúce na kanadskom Severe snažia o zachovanie týchto znalostí a miesto ich prekonania vidia potenciál ich využiť v prospech ďalšieho rozvoja Severu a zlepšovania podmienok tamojších obyvateľov. V roku 1996 tak v spolupráci s inuitskou organizáciou Kitikmeot Inuit Association a ťažobnou spoločnosťou BHP Billiton vznikol projekt s názvom The Naonayaotit Traditional Knowledge Project. Jeho cieľom bolo integrovať inuitské znalosti do environmentálneho manažmentu rozbiehajúceho sa ťažobného projektu, týkajúce sa najmä sezónneho premiestňovania ľudí a divokej zveri. Z poznatkov mohli byť neskôr vytvorené topografické mapy v Geografickom informačnom systéme (GIS), ktoré pomohli k plánovaniu projektu prihliadajúc na ochranu životného prostredia.⁵⁴ Podobne boli inuitské znalosti využité napríklad i pri plánovaní výstavby diamantovej bane Diavik, kde pomohli k zníženiu negatívnych dopadov počas migrácie jeleňov caribou a ochrany rýb.⁵⁵ Inuitské znalosti prostredia, v ktorom dlhodobo žijú, predávajúci sa cez početné generácie tak môžu dopomôcť k hľadaniu kompromisu medzi komunitami a ťažobnými spoločnosťami, ktoré ich miesto využitia v svoj prospech skôr dlhodobo potláčali.

Posun vo vnímaní kultúry pôvodných obyvateľov sumarizujú vo svojom texte i autori Hipwell a kol., tvrdiac, že „koncept teritória, majetku, vlastníctva surovín a ekologických znalostí pôvodných obyvateľov sa môže hlboko odlišovať od vnímania ostatných Kanadčanov, ale to neznamená, že by mal byť menej rešpektovaný.“⁵⁶

3.2 Analýza dopadov ťažby nerastných surovín na Inuitov

Ťažba nerastných surovín v kanadskej Arktíde má od jej zahájenia hlboké dopady na Inuitov, ktorí v oblasti žijú. Prvotné dôsledky ťažby, ktoré sa objavili niekoľko rokov po začatí „Severnej vízie“ sú popísané v predchádzajúcich kapitolách, s odstupom ďalších desaťročí sa však objavili i ďalšie negatívne následky na inuitské komunity. Hoci niektoré

⁵³ „Inuit Qaujimagatuqangit: The role of Indigenous knowledge in supporting wellness in Inuit communities in Nunavut“, National Collaborating Centre for Aboriginal Health (2010), dostupné na: <<http://www.nccah-ccnsa.ca/docs/fact%20sheets/child%20and%20youth/Inuit%20IQ%20EN%20web.pdf>> (prevzaté 7.5.2017).

⁵⁴ „Resource Extraction and Aboriginal Communities in Northern Canada: Cultural Considerations“, National Aboriginal Health Organization (2008), dostupné na: <http://www.naho.ca/documents/naho/english/resourceExtraction/Cultural_EN.pdf> (prevzaté 7.5.2017).

⁵⁵ Gilles Rhéaume a Margaret Caron-Vuotari, „The Future of Mining in Canada’s North“, The Conference Board of Canada (január 2013) 84 s., dostupné na: <http://www.miningnorth.com/_rsc/site-content/library/Final-13-201_FutureofMining_CFN.pdf> (prevzaté 1.5.2017).

⁵⁶ William Hipwell, Katy Mamen, Viviane Weitzner and Gail Whiteman, „Aboriginal Peoples and Mining in Canada: Consultation, Participation and Prospects for Change“.

z nich sa novo zavedenými mechanizmami darí zmiernovať, či eliminovať, mnohé sú stále aktuálne. Autorka Boulter, ktorá sa venovala výskumu následkov ťažby v prvej bani v kanadskej Arktíde Rankin Inlet tak uvádza, že dotknutá inuitská komunita označuje následky ťažobnej aktivity za „sociálne a ekonomicky progresívne, no kultúrne ničivé“⁵⁷, keďže vďaka zamestnaniu do istej miery podarilo zvýšiť životnú úroveň v oblasti, no na inuitskú kultúru mali nenapraviteľné dôsledky.

S odstupom desaťročí od začatia plánu rozvoja Severu je tak možné skúmať i ďalšie následky na Inuitov a ich územie, keďže tie sa menia i vzhľadom na fázy, v ktorých sa bane nachádzajú. Kým v počiatkoch ekonomického rozvoja Severu sa pri výstavbe baní začalo s geologickým prieskumom a výstavbou, v nasledujúcich rokoch baňa prešla do fázy razenia a samotnej ťažby suroviny. Hoci ťažobné spoločnosti naďalej pokračujú s prieskumom a otváraním nových baní v oblasti, mnoho z nich sa už od 90. rokov 20. storočia nachádzalo vo fáze, keď boli vyčerpané a prešli tak do fázy uzavretia a následnej rekultivácie okolitého územia.⁵⁸ Životný cyklus bane priamo vplyva na zamestnanosť Inuitov, ktorí sa mu musia prispôbiť. Je spojený s obdobiami maximálneho zapojenia do pracovného procesu, ktoré sú charakterizované vysokou produktivitou, striedané s obdobiami nezamestnanosti. S tým taktiež úzko súvisí nutnosť vysokej mobility, keďže zamestnanci v tomto sektore musia za prácou mnohokrát dochádzať z veľkých vzdialeností.⁵⁹

V týchto rokoch sa objavuje i nový fenomén, tzv. Fly-in Fly-Out Mining (ťažba zaistená dochádzaním pracovníkov leteckou dopravou). Spoločnosti postupne prestávali stavať dočasné mestá v okolí ložísk nerastných surovín a baní, ktoré boli neskôr opustené a miesto toho začali aplikovať systém, pri ktorom financovali pobyty v mieste bane s následným dochádzaním do bydliska. Federálna vláda vo svojej publikácii označuje tento model ako prínosný, s cieľom podpory ekonomického rozvoja celého regiónu, pričom by sa aktivita rozprestrela do širšej oblasti, nielen do jediného dočasného miesta a komunity by sa tak nestali závislými na jedinej surovine.⁶⁰ Avšak, ako uvádza nezávislá nezisková výskumná organizácia „The Conference Board of Canada“, spoločnosti však týmto spôsobom

⁵⁷ Patricia Boulter, „Uncovering Inuit Voices: Interviewing Elders in Rankin Inlet“, Abandoned Mines in Northern Canada, dostupné na: <<http://www.abandonedminesnc.com/?cat=6>> (prevzaté 7.5.2017).

⁵⁸ „Copper Mining and Processing: Life Cycle of a Mine“, The University of Arizona, dostupné na: <<https://superfund.arizona.edu/learning-modules/tribal-modules/copper/mine-life-cycle>> (prevzaté 2.5.2017).

⁵⁹ Ginger Gibson a Jason Klinck, „Canada’s Resilient North: The Impact of Mining on Aboriginal Communities“.

⁶⁰ „The Social Dimension of Sustainable Development and the Mining Industry“, Natural Resources Canada: Minerals and Metals Sector (2003), dostupné na: <<http://publications.gc.ca/collections/Collection/M37-52-2003E.pdf>> (prevzaté 1.5.2017).

uprednostňovali prínos pracovnej sily z iných oblastí a Inuiti tak mnohokrát do tohto systému zamestnania neboli zahrnutí.⁶¹

Ťažba nerastných surovín tiež môže negatívne zasiahnuť životné prostredie v okolí bane. Následky sa však netýkajú len samotného obdobia ťažobnej aktivity, negatívne environmentálne následky sa prejavujú ešte dlhodobo po jej ukončení. Problémom tak je stále sa zvyšujúci počet opustených baní, ktorých je v celej Kanade vyše 10-tisíc a predstavujú riziká týkajúce sa zdravia, bezpečnosti, či životného prostredia.⁶² Autori Keeling a Sandlos uvádzajú, že ťažba môže spôsobiť trvalú degradáciu životného prostredia, spojenú napríklad s nánosmi suti, ponechaným ťažobným vybavením, toxickými kontaminantmi v odvodňovacích systémoch, či rádioaktívnymi látkami v pôde a v ovzduší. Navyše dodávajú, že náklady na potlačenie týchto následkov a obnovu fungujúceho životného prostredia sú veľmi vysoké, napr. v prípade Giant Mine kvôli znečisteniu arzénom boli odhadnuté na 1 miliardu kanadských dolárov, ktoré by mali byť hradené z financií Ministerstva záležitostí pôvodných obyvateľov a severného rozvoja.⁶³

Dôležitú kategóriu negatívnych dopadov na Inuitov zamestnaných v ťažobnom sektore tvoria i priame sociálne následky ovplyvňujúce život v komunite. Významný faktor tu hrá celkový stres, ktorý podstupujú pracovníci baní, keďže, ako uvádzajú Gibson a Klinck, „dlhé hodiny práce a striktný rozpis smien boli označené pracovníkmi baní ako jedny z najstresujúcejších podmienok práce v bani.[...] Extrémna únava z nedostatku spánku a rozvratu denného režimu môžu mať celý rad ďalších následkov od nepozornosti po depresie.“⁶⁴ Autor tiež uvádza ďalší rad príčin spojených so stresom, ktoré vedú k depresiám u Inuitov zamestnaných v baniach, ako napríklad stres pri práci s ťažkými strojmi, opakujúce sa činnosti náročné na koncentráciu, či stres zo straty práce po uzavretí bane. V súvislosti s týmito faktormi sa tiež zvyšuje počet samovrážd, ktorá je konštantne na vysokej úrovni; podľa prieskumu bola jej miera medzi Inuitmi medzi rokmi 1985 až 1987 83-krát vyššia ako národný priemer.⁶⁵ Rovnako sem patria i ďalšie sociálne následky stresu zo zamestnania v bani akými sú alkoholizmus, závislosť na hracích automatoch, či prostitúcia.⁶⁶ Autori sa

⁶¹ Gilles Rhéaume a Margaret Caron-Vuotari, „The Future of Mining in Canada’s North“.

⁶² Mary Louise McAllister, „Shifting Foundations in a Mature Staples Industry: A History of Canadian Mineral Policy“, in *Canada’s Resource Economy in Transition: The Past, Present, and Future of Canadian Staples Industry*, ed. Michael Howlett a Keith Brownsey (Toronto: Emond Montgomery Publications Limited, 2008).

⁶³ Arn Keeling a John Sandlos, *Mining Communities in Northern Canada: History, Politics and Memory*, 11.

⁶⁴ Ginger Gibson a Jason Klinck, „Canada’s Resilient North: The Impact of Mining on Aboriginal Communities“.

⁶⁵ Angell C. Angela a Parkins T. John, „Resource development and aboriginal culture in the Canadian North“.

⁶⁶ Ginger Gibson a Jason Klinck, „Canada’s Resilient North: The Impact of Mining on Aboriginal Communities“.

domnievajú, že tieto následky sú spojené najmä s novým konceptom peňazí, s ktorým Inuiti pred zapojením do zamestnania nemali žiadne skúsenosti a stále preto nemajú dostatočnú finančnú gramotnosť. Pracovníci v baniach, mnohokrát oddelení od komunity a rodiny, tak často investovali zarobené peniaze do alkoholu, či hazardných hier. Kvôli nedostatočnej schopnosti s ich zachádzaním tak „peniaze, ako niečo, čo môže byť „individuálne držané“, v mnohých prípadoch prispievali k sociálnej izolácii jednotlivcov a rodín.“⁶⁷

Dopady rozvoja ťažby nerastných surovín na kanadskom Severe je tiež možné badať v životnom štýle Inuitov, ktorý sa zmenil v dôsledku nutnosti presúvania sa k miestu zamestnania a určenej pracovnej doby. V súvislosti so zmenou rozloženia obyvateľstva, ktoré začalo žiť vo väčších komunitách v okolí baní a tiež technológiám, ktoré si vďaka pravidelnému vyplácaniu mzdy mohli Inuiti zaobstarat' v čoraz väčšej miere, sa zmenili praktiky lovu a obrábania pôdy. Avšak kvôli časovej náročnosti boli Inuiti mnohokrát nútení úplne či čiastočne od lovu upustiť, čo malo následky na celú komunitu, pretože „zamestnaní muži sa ďalej neboli schopní učiť tradičným loveckým technikám od staršej generácie, či ďalej ich odovzdávať mladšej generácii. Keďže tradične pri komunitách pôvodných obyvateľov sa poznatky ďalej predávajú ústne, či zahŕňajú učenie „pozorovaním“, v súvislosti s nástupom týchto obyvateľov do systému zamestnania sa tak lov dostal do útlmu.“⁶⁸

S nástupom do platenej práce a ním spôsobenou zmenou režimu a fungovania komunit tiež súvisí zmena týkajúca sa postavenie žien v inuitskej spoločnosti. Štúdie zamerané na postavenie žien v baníckych komunitách sa začali objavovať až v 80. rokoch 20. storočia, keďže dovtedy, ako uvádza autorka Hammond, „bola pozícia žien reflektovaná nepresne, s použitím genderových stereotypov a ideológií.“⁶⁹ Ženy v počiatkoch zapojenia do platenej práce zamestnávajúce v ťažobných spoločnostiach vôbec neboli a záujem spoločností zamestnať inuitské ženy sa prvýkrát začal objavovať až v 70. rokoch 20. storočia. Spoločnosti ako napr. Iron Ore Company of Canada, tak začali zamestnávať ženy spočiatku na nízko platených a pozíciách, nevyžadujúcich špeciálne znalosti, no napriek tomu bolo stále náročné sa dostať i k týmto typom zamestnaní. Situácia sa postupne začala zlepšovať v polovici 80. rokov 20. storočia, kedy príležitosť zamestnania dostal väčší počet žien, čím získavali čoraz väčšiu finančnú nezávislosť. Tento prístup tak postupne menil fungovanie inuitských

⁶⁷ „The Impact of Resource Extraction on Inuit Women Families in Qamani'tuaq, Nunavut Territory”.

⁶⁸ Ginger Gibson a Jason Klinck, “Canada’s Resilient North: The Impact of Mining on Aboriginal Communities”.

⁶⁹ Jane Hammond, “Gender, Labour, and Community in a Remote Mining Town”, in *Mining Communities in Northern Canada: History, Politics and Memory*, ed. Keeling Arn a Sandlos John (University of Calgary, 2015), dostupné na: <prism.ucalgary.ca/bitstream/1880/51021/1/UofCPress_Mining_2015.pdf> (prevzaté 2.5.2017).

komunít, kde tradične žena nemala prístup k zamestnaniu, či vzdelaniu.⁷⁰ Ako však štúdia organizácií Canadian's Women Foundation, Pauktuutit a Inuit Women of Canada venovaná postaveniu inuitských žien v komunite naznačuje, toto postavenie stále nie je ideálne a mnoho z nich sa stretáva s násilím, čo dokazuje i štúdia, podľa ktorej bola v Nunavute v roku 2011 13-krát vyššia miera násilia na ženách, než aký je priemer v Kanade.⁷¹

Ako bolo dokázané, naďalej sa v súvislosti s ťažbou nerastných surovín objavuje, či pretrváva množstvo negatívnych dopadov, ktoré si uvedomujú i samotní Inuiti. Oproti praktikám na začiatku ťažobných aktivít, kedy Inuiti nemohli verejne vyjadriť svoj názor na ekonomické aktivity v Arktíde, sa tamojšie organizácie začínajú vo väčšej miere zaujímať a klásť dôraz i na ich výpovede, ktoré môžu dopomôcť k zmierňovaniu týchto dopadov. V roku 1998 tak Inuit pre spoločnosť Nunavut Tunngavik Incorporated zhrnul vnímanie dôsledkov ťažby na ich komunitu nasledovne:

„Boli sme odňatí z našich tradičných sídiel v celom Nunavute a koncentrovaní do trvalých sídiel. Tu sa stávame v podstate „odchovanci štátu“, žijúci v nehostinnom a v mnohých ohľadoch umelom prostredí... Ale sociálne a kultúrne, pri súčasnej politike umelých osídlení čoskoro zanikne naša nezávislosť a hodnoty...Mnoho z dobre zamýšľaných sociálnych programov bolo v rozpore s našimi tradičnými formami sociálnych organizácií, rodinného života a ekonomiky, programy, ku ktorým sme ale nikdy nemohli nič povedať... Vnímame to ako základné príčiny straty našej kultúry, ktorú prežívame doteraz...V súčasnosti je sociálna nespokojnosť evidentná v mnohých našich komunitách a prejavuje sa drogovou a alkoholovou závislosťou, samovraždami, stratou našej identity a zmyslu.“⁷²

3.3 Inuitské zmluvy o dopade a benefitoch

Posun, ktorý nastal s nástupom neoliberálnej éry, keď vláda postupne umožňovala určité presunutie právomocí v rámci trojuholníka medzi ňou, Inuitmi a ťažobnými spoločnosťami, je tiež viditeľný prijatím nového konceptu tzv. Inuitských zmlúv o dopade a benefitoch (Inuit Impact and Benefits Agreements - IIBA). Význam IIBA spočíval v tom, že umožňoval pôvodným obyvateľom konzultovať rozvoj týkajúci sa ich územia a mať tak aspoň čiastočnú kontrolu nad ťažobnými aktivitami na Severe.⁷³

⁷⁰ Jane Hammond, "Gender, Labour, and Community in a Remote Mining Town", 121.

⁷¹ „The Impact of Resource Extraction on Inuit Women Families in Qamani'tuaq, Nunavut Territory”.

⁷² „Inuit Qaujimagajatuqangit: The role of Indigenous knowledge in supporting wellness in Inuit communities in Nunavut”.

⁷³ Francis Lévesque a Thierry Rodon, „Understanding the Social and Economic Impacts of Mining Development in Inuit Communities: Experiences in Past and Present Mines in Inuit Nunangat.”

IIBA sú formálne zmluvy medzi Inuitmi a obchodnými spoločnosťami, zastrešované federálnou vládou na čele s predsedom Ministerstva záležitostí pôvodných obyvateľov a severného rozvoja, ktoré popisujú pozitívne i negatívne implikácie a upresňujú dopad určitého projektu na konkrétnu komunitu Inuitov. Podpísané sú zvyčajne po dlhodobom procese jednaní a konzultácii. Ich dôležitým bodom je, že vysvetľujú nielen benefity, ktoré môže špecifický ekonomický projekt priniesť, ale i možné negatívne následky pre ľudí i životné prostredie.⁷⁴ Právne upravujú tiež ďalšie náležitosti ako zamestnanecké kvóty, špecializované tréningy a iné edukačné benefity, možnosti spoločného podnikania, finančné kompenzácie, opatrenia na ochranu životného prostredia a venujú sa tiež kultúrnym dopadom.⁷⁵ Conference Board of Canada uvádza štyri hlavné body, ktoré musia byť splnené pri jednaní o IIBA:

1. Spoločnosť a Inuiti musia nájsť dohodu ohľadom prístupu k pôde, na ktorej má byť projekt realizovaný
2. Strany musia dôjsť k tzv. memorandu pochopenia (Memorandum of Understanding) o projekte. To dáva príležitosť každej strane otvorene diskutovať o obavách alebo očakávaní, ktoré majú z pripravovaného projektu. Memorandá nie sú právne záväzné, ale sú dôležité v ujasnení ďalších krokov, ktoré je nutné podstúpiť pre pokračovanie jednaní.
3. Ak sa vyskytnú nezhody, strany sa zaväzujú k prijatiu opatrení na ich odstránenie.
4. Až keď sú splnené všetky tri predchádzajúce podmienky, môže dôjsť k jednaniu o zmluvách IIBA.⁷⁶

Prvá a jediná podpísaná zmluva o dopadoch a benefitoch v Severozápadných teritóriách týkajúca sa Inuitov bola podpísaná v roku 1996 medzi organizáciou Kitikmeot Inuit Association a spoločnosťou BHP Billiton ohľadom ťažby v diamantovej bani Ekati (ostatné zmluvy v Severozápadných teritóriách sa týkali domorodých Métis, či Prvých národov). V Nunavute boli od jeho vzniku podpísané štyri IIBA, pričom prvá z nich sa týkala už uzavretej, taktiež diamantovej bane Jericho, kde operovala spoločnosť Sheer Diamonds. Inuitov sa okrem týchto zmlúv v Nunavute a Severozápadných teritóriách týkala len jediná

⁷⁴ Mieke Coppes, „Inuit Impact and Benefit Agreements (Part 1): What Are They?“, The Polar Connection, dostupné na: <<http://polarconnection.org/inuit-impact-benefits-agreementsi/>> (prevzaté 28.4.2017).

⁷⁵ Emily Cameron a Tyler Levitan, „Privatizing Consent? Impact and Benefit Agreements and the Neoliberalization of Mineral Development in the Canadian North“, in *Mining Communities in Northern Canada: History, Politics and Memory*, ed. Keeling Arn a Sandlos John (University of Calgary, 2015), dostupné na: <prism.ucalgary.ca/bitstream/1880/51021/1/UofCPress_Mining_2015.pdf> (prevzaté 2.5.2017).

⁷⁶ Gilles Rhéaume a Margaret Caron-Vuotari, „The Future of Mining in Canada’s North (report)“, The Conference Board of Canada (január 2013) 47.

d'alsia, podpísaná medzi vládou labradorských Inuitov a spoločnosťou Vale Inc. ohľadom ťažby v niklovej bani Voisey's Bay.⁷⁷

IIBA po dojednaní môžu pre inuitské komunity priniesť početné výhody. Dôležitou súčasťou zmlúv z pohľadu Inuitov je napríklad záväzok zo strany spoločností zamestnať určitý počet, či percento pôvodných obyvateľov počas projektu. Ťažobné spoločnosti sa tak i vďaka IIBA stávajú jednými z najväčších zamestnávateľov pôvodných obyvateľov v Kanade. Ako uvádza vo svojej oficiálnej správe za rok 2016 The Mining Association of Canada, baníctvo je v súčasnosti sektor, ktorý v Kanade zamestnáva najviac pôvodných obyvateľov a ich počet vzrástol od roku 2007 do roku 2015 o 12 %.⁷⁸ Keďže mnohým Inuitom k možnosti sa zamestnať chýba požadované vzdelanie, ťažobné spoločnosti do veľkej miery podporujú a financujú edukačné a špecializované programy, čím zvyšujú ich šance zamestnať sa v ďalších ťažobných projektoch po uzavretí bane.⁷⁹

Ďalšou výhodou pre inuitské komunity, ktorú môžu IIBA priniesť, je rozvoj infraštruktúry v oblasti, keďže v komunitách často chýba i tá základná ako napríklad nemocnice, školy či cesty, a to vrátane tých, ktoré by umožnili prístup k vode a zdrojom energií. Spoločnosti okrem základnej infraštruktúry mnohokrát financujú i výstavbu cesty z komunit k baniam, vďaka čomu tak môžu ušetriť financie spojené s prepravou pracovníkov či zásobovaním. Vystavaná infraštruktúra môže priniesť komunite dlhodobé benefity spojené nielen so samotným projektom. Príkladom môže byť spoločnosť Agnico-Eagle, ktorá tak popri ťažbe zlata v bani Meadowbank pri Baker Lake v Nunavute poskytla komunite vysielateľ poskytujúci signál pre mobilnú sieť.⁸⁰

Zavedenie zmlúv taktiež môže podporiť miestne obchody a podnikateľské aktivity Inuitov, keďže poskytujú možnosti ťažobným spoločnostiam využívať miestny tovar a služby. Vďaka financiám, ktoré sa tak vracajú späť do komunity, je možné vytvoriť udržateľný rozvoj miestneho obchodu, čo môže prispieť k prosperite celého regiónu. V súčasnosti však ešte mnohým komunitám chýbajú dostatočné skúsenosti a znalosti na vyjednanie takto výhodných podmienok dohôd či poskytnutie vyžadovanej kvality služieb.⁸¹

Hoci formálne IIBA zastrešuje i federálna vláda, ich schválenie nevyžaduje jej podpis. Od ostatných zmlúv týkajúcich sa správy na Severe (dohody o teritoriálnych nárokoch, zákony

⁷⁷ „List of known IBAs”, IBA Research Network, dostupné na: <http://www.impactandbenefit.com/IBA_Database_List> (prevzaté 6.5.2017).

⁷⁸ „Facts and Figures of the Canadian Mining Industry 2016“, The Mining Association of Canada (2017), dostupné na: <<http://mining.ca/sites/default/files/documents/Facts-and-Figures-2016.pdf>> (prevzaté 7.5.2017).

⁷⁹ Gilles Rhéaume a Margaret Caron-Vuotari, „The Future of Mining in Canada's North“, 50.

⁸⁰ Ibid., 51.

⁸¹ Ibid., 50.

a pod.) ich tak odlišuje bilaterálny a súkromný charakter, keďže sú (vo väčšine prípadov) podpísané len priamo medzi teritoriálnou vládou, či organizáciou pôvodných obyvateľov a ťažobnou spoločnosťou. Mnohokrát sú preto označované za „alternatívu pre štátne regulácie“, čo však môže byť nevýhodné najmä pre oblasti, kde neexistujú dohody o teritoriálnych nárokoch, keďže ťažobné spoločnosti si tu prakticky môžu určiť podmienky, pod akými budú s pôvodnými obyvateľmi jednať.⁸²

Tajný charakter zmlúv a neúčast' štátu na ich vyjednávaní však zo sebou prináša i určité nevýhody. Štát má obmedzenú možnosť zasahovať do politiky na Severe, a tak, ako uvádza pracovník Ministerstva záležitostí pôvodných obyvateľov a severného rozvoja, „ak by sme chceli byť aktívnym účastníkom a plniť si svoje povinnosti konzultácie s pôvodnými obyvateľmi, potom potrebujeme vedieť, čo sa v IIBA nachádza a klauzuly o obchodnom tajomstve to znemožňujú.“⁸³ Na opačnú stranu, v súvislosti so zavedením IIBA sa vláda stretla s kritikou zo strany Inuitov, že sa tým zbavila zodpovednosti za správu Severu a nechala ju tak do veľkej miery súkromnému sektoru. Ako uviedol pracovník v sektore záležitostí pôvodných obyvateľov, „namiesto toho, aby bola vláda aktívna, len pasívne sleduje situáciu.[...] V konečnom dôsledku sú radi, že sa zbavia zodpovednosti. Spoločnosti zmluvy pripravia a pôvodní obyvatelia ich podpíšu a štát si len utrie ruky a povie si, že konzultácie sú hotové. Problém vybavený. Nemusíme sa zapájať, niekto to už vyriešil za nás.“⁸⁴

Súčasný charakter zmlúv však má i ďalšie limity. Inuitským organizáciám napríklad mnohokrát chýbajú dostatočné finančné či ľudské zdroje na vstup do jednaní s ťažobnou spoločnosťou ako rovnocenný hráč. Často nemajú dostatočné skúsenosti s vyjednávaním na tejto úrovni a je preto pre nich potrebné si najat' expertov, ako napríklad právnikov, čo im však mnohokrát finančná situácia nedovoľuje. Tým pádom môže nastať situácia, že inuitská komunita dostatočne nepochopí všetky implikácie týkajúce sa projektu a zmluva sa v konečnom dôsledku pre nich môže stať nevýhodná.⁸⁵

IIBA tak predstavujú nový mechanizmus vo vzťahoch medzi Inuitmi, ťažobnými spoločnosťami a vládou, ktorá ich síce formálne zastrešuje, avšak všetky náležitosti týkajúce sa ťažobných projektov na Severe ich zavedením prešli pod zodpovednosť súkromného

⁸² Emily Cameron a Tyler Levitan, „Privatizing Consent? Impact and Benefit Agreements and the Neoliberalization of Mineral Development in the Canadian North“, in *Mining Communities in Northern Canada: History, Politics and Memory*, ed. Keeling Arn a Sandlos John (University of Calgary, 2015), dostupné na: <prism.ucalgary.ca/bitstream/1880/51021/1/UofCPress_Mining_2015.pdf> (prevzaté 2.5.2017).

⁸³ Emily Cameron a Tyler Levitan, „Privatizing Consent? Impact and Benefit Agreements and the Neoliberalization of Mineral Development in the Canadian North“, 273.

⁸⁴ *Ibid.*, 272.

⁸⁵ Gilles Rhéaume a Margaret Caron-Vuotari, „The Future of Mining in Canada's North“, The Conference Board of Canada (január 2013): 48-49.

sektora. Pre Inuitov predstavujú prostriedok, cez ktorý môžu jednat' o svojich právach na pôdu a môžu priniesť početné benefity pre komunity, avšak ako relatívne nový mechanizmus majú i svoje limity. Keďže IIBA sú zjednané s ťažobnými organizáciami len na určitý projekt, mnoho organizácii sa obáva, že predstavujú len dočasné riešenie a po uzavretí bane sa problémy komunit' prehĺbia. Avšak, ako uvádzajú autori Cameron a Levitan, „IIBA sú v súčasnosti najlepším dostupným prostriedkom, ktorý zaisťuje benefity pre pôvodných obyvateľov a zároveň minimalizuje negatívne dopady ťažby na nimi osídlenom území a to najmä v regiónoch bez zjednaných dohôd o teritoriálnych nárokoch. Pri porovnaní s predchádzajúcimi praktikami, kedy Inuiti nemali z ťažby na ich pôde takmer žiadne výhody, určite predstavujú v tejto problematike zlepšenie.“⁸⁶

3.4 Súčasné postoje vlády k politike Severu

Postoje vlády týkajúce sa rozvoja Severu a riešenia socio-ekonomických dopadov na pôvodných obyvateľov tejto oblasti sa menili so striedajúcimi sa vládami. Vo všeobecnosti je možné povedať, že s nástupom neoliberálnej éry, spojenou s procesom devolúcie a ďalšími opatreniami ako napr. IIBA, ktoré dopomohli k presunu zodpovednosti z federálnej vlády na súkromný sektor, jej záujem o problematiku Severu a zásahy do tamojšej politiky sa znížil. Vlády premiérov Briana Mulroneya (vo funkcii v rokoch 1984–1993) či Jeana Chrétiena (vo funkcii v rokoch 1993–2003) podnikli formálne kroky vedúce k vzniku teritória Nunavut, avšak čo sa týka regulácie ťažobných aktivít, či sociálnych programov, ktoré boli typické pre vlády v 50. a 60. rokoch 20. storočia, v tomto smere neprejavili žiadnu výraznú aktivitu.

O zavedenie 10-ročného sociálneho programu zameraného na pôvodných obyvateľov Arktídy, ktorý mal podporiť rozvoj zdravotníctva, školstva, infraštruktúry, bývania či ekonomiky a zlepšenie vzťahov týchto obyvateľov s vládou, sa pokúsil v roku 2005 premiér Paul Martin. Tento program, známy pod názvom Zmluva z Kelowny (Kelowna Accord, oficiálne “First Ministers and National Aboriginal Leaders: Strengthening Relationships and Closing the Gap”) bol schválený federálnou i teritoriálnymi vládami a tiež piatimi organizáciami domorodých obyvateľov. Po nástupe konzervatívneho premiéra Stephena Harpera v roku 2006 však Zmluva z Kelowny nebola obnovená z dôvodu nevhodnosti uvoľnenia dostatočného rozpočtu na rozvoj aký zmluva vyžadovala.⁸⁷

⁸⁶ Emily Cameron a Tyler Levitan, „Privatizing Consent? Impact and Benefit Agreements and the Neoliberalization of Mineral Development in the Canadian North“, 282.

⁸⁷ „Kelowna Accord“, The Canadian Encyclopedia, dostupné na: <<http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/kelowna-accord/>> (prevzaté 9.4.2017).

S nástupom premiéra Stephena Harpera (vo funkcii v rokoch 2006 – 2015) záujem federálnej vlády o problematiku kanadskej Arktídy opäť vzrástol. K určitému zlepšeniu napätých vzťahov federálnej vlády s Inuitmi pomohlo Harperovo verejné ospravedlnenie domorodým obyvateľom z roku 2008 týkajúce sa zavedeného systému rezidenčných škôl, v ktorom pripustil, že išlo o nútenú asimiláciu domorodých obyvateľov, ktorej „dôsledky s vysoko negatívne a táto politika mala dlhotrvajúci ničivý dopad na domorodú kultúru, dedičstvo a jazyk.“⁸⁸ V roku 2010 navyše minister záležitostí domorodých obyvateľov a severského rozvoja voči Inuitom predniesol ďalšie verejné ospravedlnenie za nútené presídľovanie inuitských rodín v 50. rokoch 20. storočia.⁸⁹ Harper počas funkčného obdobia mnohokrát zdôrazňoval dôležitosť kanadskej Arktídy a jej rozvoja, keď sa napríklad v prejave v Inuviku v roku 2008 zaviazal, že „podporí rozumný rozvoj rozsiahlych ekonomických zdrojov na Severe, zaistí zamestnanie, nové možnosti, zdravotnú starostlivosť a dobré riadenie severských komunit [...], ochráni jedinečný a krehký ekosystém a bude chrániť kanadskú suverenitu a bezpečnosť v regióne.“⁹⁰ Kanadská vláda v roku 2009 vydala dokument „Kanadská Severná stratégia“ (Canada’s Northern Strategy). Začínajúc slovami „kanadský ďaleký sever je podstatnou súčasťou Kanady – je súčasťou nášho dedičstva, našej budúcnosti a našej národnej identity“ v ňom vláda predstavuje svoju víziu vyššej angažovanosti v Arktíde, sociálneho a ekonomického rozvoja oblasti, ochrany prírody a zlepšovania vzťahu s miestnymi organizáciami.⁹¹

Prístup Stephena Harpera k problematike Arktídy je však mnohými kritizovaný práve čo sa týka jeho politiky voči Inuitom. Neoliberálny „laissez-faire“ prístup vlády tak v konečnom dôsledku znamenal obmedzenie financovania a zásahov do sociálnej politiky na Severe. Ako uvádza prezident organizácie Federation of Canadian Municipalities Hans Cunningham, „mnoho Severanov je tak naďalej uviaznutých v životných podmienkach podobných krajinám Tretieho sveta, s chýbajúcou infraštruktúrou a službami nevyhnutnými

⁸⁸ Stephen Harper: „Statement of apology to former students of Indian Residential Schools“, Indigenous and Northern Affairs of Canada, dostupné na: <<http://www.aadnc-aandc.gc.ca/eng/1100100015644/1100100015649>> (prevzaté 9.4.2017).

⁸⁹ „Inuit“, Indigenous and Northern Affairs Canada, dostupné na: <<http://www.aadnc-aandc.gc.ca/eng/1100100014187/1100100014191>> (prevzaté 9.4.2017).

⁹⁰ P. Whitney Lackenbauer and Ryan Dean: „Canada’s Northern Strategy under Prime Minister Stephen Harper: Key Speeches and Documents on Sovereignty, Security, and Governance, 2006-15.“ (Documents on Canadian Arctic Sovereignty and Security, 2016).

⁹¹ „Canada’s Northern Strategy Our North, Our Heritage, Our Future“, Government of Canada, dostupné na: <<http://www.northernstrategy.gc.ca/cns/cns.pdf>> (prevzaté 9.4.2017).

na podporu ekonomických, obranných a environmentálnych priorít v regióne.⁹² Hoci premiér označoval v mnohých svojich prejavoch Arktídu za svoju prioritu, počas jeho funkcie dával dôraz na zlepšenie sociálnych podmienok Inuitov a zmiernenie negatívnych dopadov ťažby na ich územie len minimálne, čo v konečnom dôsledku dokazuje i zamietnutie Zmluvy z Kelowny, ktorá s týmito bodmi počítala. Dokument vydaný Harperovou vládou sa tak sústreďí najmä na ďalší ekonomický vývoj oblasti a zmieňuje nové projekty v Arktíde, ktoré majú podľa neho byť „základom trvalej ekonomickej aktivity na Severe a byť tak kľúčom k budovaniu prosperujúcich severských komunít.“⁹³ Jeho podstatnú časť tiež kvôli strategickému potenciálu Arktídy tvorí kapitola o suverenite, militarizácii a „silnej prítomnosti na Severe“⁹⁴. Napriek možnosti využitia prítomnosti a znalostí Inuitov o území, ktoré po storočia obývali, Stratégia ich v tomto aspekte opomína. Bývalá premiérka teritória Nunavut tak tento prístup označuje ako „urážlivý“, vraviac, že „ľudia, ktorí tu tisícročia žijú sú úzko spätí s tamojšou pôdou. Preto ak je arktická suverenita definovaná len „používaním“ za účelom ekonomickej prosperity, pozrite sa na každodennú realitu Inuitov.“⁹⁵

Vládny dokument a prístup premiéra Harpera k politike voči Inuitom je tak v kontraste s požiadavkami inuitských organizácii, ktoré, napríklad v Akčnom pláne Inuitov z roku 2007⁹⁶ urgujú v prvom rade zaistenie sociálnej politiky na Severe, na rozdiel od vlády, ktorá sa naďalej sústreďuje hlavne na ekonomický a obranný potenciál oblasti. Napriek mechanizmom, akými sú zmluvy IIBA, či dohody o teritoriálnych nárokoch tak vláda naďalej vidí oblasť značne paternalisticky a bez zrejmeho dôrazu na Inuitov, ktorí sú i v Severnej stratégii spomenutí len okrajovo, a to v súvislosti s ťažobnými aktivitami, do ktorých majú byť ďalej zapojení. Neponúka ale riešenie socio-ekonomických problémov, ktoré v komunitách stále pretrvávajú. Potrebu väčšej angažovanosti vlády do sociálnej politiky pôvodných obyvateľov, tak zhrnula bývalá prezidentka ITK Mary Simon:

„Definícia úspechu je viac ako len krátkodobý nárast počtu ropných vrtov, baní, ťažby a prehliadky vojenskej sily. Na zaistenie kanadských ekonomických a vojenských záujmov v regióne, je nutné položiť základy trvalého rastu a prosperity severských komunít.“⁹⁷

⁹² Ken Coates a Greg Poelzer, “On the Front Lines of Canada’s Northern Strategy”, Federation of Canadian Municipalities (2010), dostupné na: <https://www.usask.ca/icngd/publications/reports/Reports-Files/On_the_Front_Lines_of_Canadas_Northern_Strategy.pdf> (prevzaté 10.5.2017).

⁹³ „Canada’s Northern Strategy Our North, Our Heritage, Our Future“, Government of Canada.

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ „Inuit view on Canada’s Arctic sovereignty“, Arctic Journal, dostupné na: <<http://arcticjournal.ca/inuit-view-oncanadas-arctic-sovereignty/>> (prevzaté 11.5.2017).

⁹⁶ „Building Inuit Nunaat: Inuit Action Plan“, Inuit Tapiriit Kanatami a Inuit Circumpolar Council (Ottawa, 2007), dostupné na: <https://www.itk.ca/wp-content/uploads/2016/07/Inuit-Action-Plan.pdf> (prevzaté 10.5.2017).

⁹⁷ Ken Coates a Greg Poelzer, “On the Front Lines of Canada’s Northern Strategy”, 5.

Záver

Oblasť Arktídy sa do záujmu a povedomia obyvateľov južnej Kanady dostala až po 2. svetovej vojne, kedy si federálna vláda uvedomila nielen svoju zodpovednosť za sociálnu situáciu tamojších pôvodných obyvateľov – Inuitov, ale i veľký ekonomický potenciál tejto oblasti bohatej na rôzne druhy nerastných surovín. Keď v roku 1958 premiér Diefenbaker predstavil svoju „Severnú víziu“, ktorá po MacDonaldovom otvorení Kanady na Západ mala umožniť i jej otvorenie na Sever a zahájiť ekonomický rozvoj oblasti, vláda musela čeliť i otázke, ako do celého procesu zapojiť Inuitov, ktorí oblasť osídľovali po tisícročia. V 50. rokoch 20. storočia s nástupom novej, modernej éry tak federálna vláda prišla so stratégiou, ktorej cieľom bolo integrovať Inuitov do západnej kanadskej spoločnosti, zapojiť ich cez platené zamestnanie v ťažobných spoločnostiach do modernej ekonomiky a potlačiť tak ich tradičnú kultúru vyznačujúcu sa zásadne rozdielnymi hodnotami a zvykmi.

Tento koloniálny prístup, pri ktorom vláda podporovala ťažobné spoločnosti pri výstavbe baní a dotovala sociálne projekty na zapojenie a integráciu Inuitov do zamestnania v baniach, však mal na ich komunity, kultúru a životné prostredie hlboké následky. Napriek početným programom s cieľom asimilácie do spoločnosti boli Inuiti naďalej v horšom sociálnom postavení oproti zvyšku Kanady a zamestnanie v konečnom dôsledku získalo z dôvodu nízkeho vzdelania a praxe len malý počet ľudí. V komunitách sa začali trhať tradičné sociálne väzby a objavili sa problémy ako násilie, či alkoholizmus. Navyše tieto praktiky neboli s Inuitmi vopred vôbec konzultované a ich nesúhlasný postoj bol zverejnený prvýkrát až po takmer 20 rokoch od zahájenia Diefenbakerovej „vízie“. Pôvodní obyvatelia, prejavujúc nespokojnosť s praktikami vlády a ťažobných spoločností, ktoré využívali nimi osídlenú pôdu bez ustálenej dohody a bez toho, aby z nej Inuiti mali benefítov, sa tak v 70. rokoch 20. storočia začali politicky angažovať a vytvorili prvé oficiálne organizácie reprezentujúce ich záujmy na celoštátnej úrovni. Z Inuitov sa postupne miesto pasívnych obetí začali stávať aktívni občania, ktorí svoje názory prejavovali i na federálnej pôde.

S nástupom neoliberalnej éry v 80. rokoch 20. storočia, pre ktorú je typický prístup „laissez-faire“ a presun zodpovedností vlády na privátny sektor tak k podobným procesom došlo i v problematike Inuitov a ich vzťahu s Otavou a ťažobnými spoločnosťami. Od tohto obdobia tiež začalo dochádzať k procesu devolúcie, ktorá v tomto kontexte vyústila až do vzniku samostatného teritória Inuitov Nunavut v roku 1999. Nové mechanizmy ako dohody o teritoriálnych nárokoch či zmluvy o dopadoch a benefítoch tak nielenže dali ťažbe nerastných surovín a s ňou súvisiacimi procesmi v Arktíde určitý právny rámec, Inuiti tiež

vd'aka nim postupne začali čerpať z ťažby na ich území i určité finančné, či sociálne výhody. Avšak ani v súčasnosti nebol prekonaný paternalistický postoj vlády k pôde Arktíde, pre ktorú je naďalej prioritný jej ekonomický potenciál a ťažba surovín. Je možné tvrdiť, že napriek vládnej rétorike nie je stále kladený dostatočný dôraz na socio-ekonomické problémy Inuitov, či zmierňovanie environmentálnych následkov ťažby. Životná úroveň pôvodných obyvateľov Kanady je tak i dnes prirovnávaná k úrovni krajín tretieho sveta a so súčasným „laissez-faire“ prístupom vlády k sociálnej politike Severu vedie k ich zlepšeniu ešte dlhá cesta.

Práca analyzovala vývoj vzťahu medzi Inuitmi, federálnou vládou a ťažobnými spoločnosťami od zahájenia ekonomického rozvoja Severu po súčasnosť a tiež analyzovala dopady ťažby v Arktíde a s ňou spojených prijatých vládnych opatrení týkajúcich sa pôvodných obyvateľov. Z celého kontextu tak vyplýva, že pôvodný cieľ vlády integrovať Inuitov do modernej spoločnosti prostredníctvom ekonomických aktivít na ich území sa do veľkej miery naplniť podarilo a pôvodní obyvatelia tak do súčasnosti prebrali mnoho prvkov „západnej kultúry“. Avšak tento, často násilne prevedený integračný proces má dodnes negatívne následky na inuitské komunity a ich kultúru formovanú po tisícročia. Napriek zlepšeniam však má i súčasne nastavený systém svoje limity a Inuiti stále nad dianie na Severe neprevzali plnú kontrolu. Môže tak trvať ešte dlhú dobu, kým sa podarí nájsť skutočný kompromis medzi pôvodnými obyvateľmi, Otavou a ťažobnými spoločnosťami, prinášajúc tak nielen ekonomický profit pre štát, ale i trvalo udržateľný profit pre Inuitov. To si ale vyžaduje zvýšenie povedomia o tejto problematike, no ako uviedol Berger vo svojej správe z roku 1977, „pre väčšinu Kanadánov je Sever len obrovské územie, ktoré leží ďaleko za úzkym južným pásom, v ktorom žijeme a pracujeme.“⁹⁸ Hoci od vydania správy ubehlo štyridsať rokov, je možné tvrdiť, že tento výrok je v mnohých ohľadoch aktuálny dodnes.

⁹⁸ Thomas R. Berger, *Northern Frontier, Northern Homeland: The Report of The Mackenzie Valley Pipeline Inquiry: Volume One*.

Summary

The idea of integrating the Indigenous people of the Canadian Arctic – Inuit into the modern Canadian society has for the first time arisen in the years 1950's. In 1958 Prime Minister Diefenbaker announced his "Northern Vision", seeking for the economic development of the North by mining its abundant natural resources. In reaction, the federal government started to support the idea of integrating Inuit in the employment culture by funding the projects and providing social programs in order to prepare Inuit for the employment in mines. However, this colonialist approach proved to have many limits and brought many negative impacts on Inuit communities, such as alcoholism, depressions or disruption of families and culture which was caused by the rapid change of their lifestyle.

It was not until the years 1970's, when Inuit disaccord with these practices was published in Berger's report and Inuit has started to become politically active in order to defend their rights for the land used by mining companies, but from which they have never had any benefits. With this aim, the first official Inuit organizations were founded and their activity later resulted in the establishment of land claims agreements and the creation of Nunavut territory.

This process of devolution is also connected with the start of neoliberal era in the years 1980's during which we can observe a shift in the federal policy towards the North and Inuit from colonialist to a "laissez-faire" approach. The Northerners have become more active participants in the mutual relations with the government and private mining companies and the dialogue between those three parties has been also improved by the establishment of the IIBA which have guaranteed the benefits from mining also for Inuit. But as mining activities in the North continue, negative impacts on Inuit communities remain and social conditions in which they live are still compared to those in the Third World. With current federal government's policy seeking better to control economic and military activities in the Arctic than actively contribute to the improvement of living conditions of its Aboriginal people this situation is not to be improved any time soon.

Zoznam použitej literatúry

Primárne zdroje

1. „Building Inuit Nunaat: Inuit Action Plan“, Inuit Tapiriit Kanatami a Inuit Circumpolar Council (Ottawa, 2007), dostupné na: <https://www.itk.ca/wp-content/uploads/2016/07/Inuit-Action-Plan.pdf> (prevzaté 10.5.2017).
2. „Canada’s Northern Strategy Our North, Our Heritage, Our Future“, Government of Canada, dostupné na: <http://www.northernstrategy.gc.ca/cns/cns.pdf> (prevzaté 9.4.2017).
3. „Facts and Figures of the Canadian Mining Industry 2016“, The Mining Association of Canada (2017), dostupné na: <http://mining.ca/sites/default/files/documents/Facts-and-Figures-2016.pdf> (prevzaté 7.5.2017).
4. „Geology of Energy and Mines“, Natural Resources Canada, dostupné na: <https://www.nrcan.gc.ca/the-north/science/geology-energy-minerals/10717> (prevzaté 15.4.2017).
5. „Inuit“, Indigenous and Northern Affairs Canada, dostupné na: <http://www.aadnc-aandc.gc.ca/eng/1100100014187/1100100014191> (prevzaté 9.4.2017).
6. „Inuit Qaujimagatugangit: The role of Indigenous knowledge in supporting wellness in Inuit communities in Nunavut“, National Collaborating Centre for Aboriginal Health (2010), dostupné na: <http://www.nccah-ccnsa.ca/docs/fact%20sheets/child%20and%20youth/Inuit%20IQ%20EN%20web.pdf> (prevzaté 7.5.2017).
7. „John G. Diefenbaker: His Northern Vision“, Canada History, dostupné na: <http://www.canadahistory.com/sections/documents/Primeministers/diefenbaker/docs-thenorthernvision.htm> (prevzaté 25.3.2017).
8. „List of known IBAs“, IBA Research Network, dostupné na: http://www.impactandbenefit.com/IBA_Database_List/ (prevzaté 6.5.2017).
9. „Major Road Programme for the North“, Department of Northern Affairs and Natural Resources (1958), dostupné na: <http://scaa.usask.ca/gallery/northern/image.php?ID=18079&part=122&ImageStartPage=122&ImageEndPage=124&imagesize=large> (prevzaté 1.5.2017).
10. „Nunavut Land Claims Agreement Act“, S.C. 1993, c. 29, zákon dostupný na: <http://laws-lois.justice.gc.ca/PDF/N-28.7.pdf> (prevzaté 8.4.2017).

11. „Nunavut’s Shale and Tight resources“, Natural Resources Canada, dostupné na: <http://www.nrcan.gc.ca/energy/sources/shale-tight-resources/17706> (prevzaté 15.4.2017).
12. „Resource Extraction and Aboriginal Communities in Northern Canada: Cultural Considerations“, National Aboriginal Health Organization (2008), dostupné na: http://www.naho.ca/documents/naho/english/resourceExtraction/Cultural_EN.pdf (prevzaté 7.5.2017).
13. „The 1939 Re Eskimo Decision and its Impact on Crown/Inuit Relations“, Indigenous and Northern Affairs Canada, <https://www.aadnc-aandc.gc.ca/eng/1100100016900/1100100016908#chp2> (prevzaté 28.2.2017).
14. „The Social Dimension of Sustainable Development and the Mining Industry“, Natural Resources Canada: Minerals and Metals Sector (2003), dostupné na: <http://publications.gc.ca/collections/Collection/M37-52-2003E.pdf> (prevzaté 1.5.2017).
15. Berger Thomas R., *Northern Frontier, Northern Homeland: The Report of The Mackenzie Valley Pipeline Inquiry: Volume One.* (1977), dostupné na: http://www.pwnhc.ca/extras/berger/report/BergerV1_complete_e.pdf (prevzaté 28.4.2017).
16. Lackenbauer P. Whitney and Dean Ryan: „Canada’s Northern Strategy under Prime Minister Stephen Harper: Key Speeches and Documents on Sovereignty, Security, and Governance, 2006-15.“ (Documents on Canadian Arctic Sovereignty and Security, 2016) s.XXIII.
17. Stephen Harper: „Statement of apology to former students of Indian Residential Schools“, Indigenous and Northern Affairs of Canada, dostupné na: <http://www.aadnc-aandc.gc.ca/eng/1100100015644/1100100015649> (prevzaté 9.4.2017).

Sekundárne zdroje

1. „Copper Mining and Processing: Life Cycle of a Mine“, The University of Arizona, dostupné na: <https://superfund.arizona.edu/learning-modules/tribal-modules/copper/mine-life-cycle> (prevzaté 2.5.2017).

2. „Cultural Assimilation”, Oxford Reference, dostupné na
<<http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803095652793>>
(prevzaté 12.5.2017).
3. „Internal Colonialism: Definition & Examples”, Study.com, dostupné na:
<<http://study.com/academy/lesson/internal-colonialism-definition-examples.html>>
(prevzaté 12.5.2017).
4. „Inuit Impact and Benefit Agreements (Part 1): What Are They?“, The Polar Connection, dostupné na: <<http://polarconnection.org/inuit-impact-benefits-agreements/>> (prevzaté 28.4.2017).
5. „Inuit view on Canada’s Arctic sovereignty”, Arctic Journal, dostupné na:
<<http://arcticjournal.ca/inuit-view-oncanadas-arctic-sovereignty/>> (prevzaté 11.5.2017).
6. „Inuit“, The Canadian Encyclopedia, dostupné na:
<<http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/inuit/>> (prevzaté 20.2.2017).
7. „Kelowna Accord“, The Canadian Encyclopedia, dostupné na:
<<http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/kelowna-accord/>> (prevzaté 9.4.2017).
8. „Modernity”, Business Dictionary, dostupné na:
<<http://www.businessdictionary.com/definition/modernity.html>> (prevzaté 12.5.2017).
9. „Neoliberalism“, Investopedia, dostupné na:
<<http://www.investopedia.com/terms/n/neoliberalism.asp>> (prevzaté 1.5.2017).
10. „The Impact of Resource Extraction on Inuit Women Families in Qamani’tuaq, Nunavut Territory”, Canadian’s Women Foundation a Pauktuutit a Inuit Women of Canada (január 2014), dostupné na: <<http://pauktuutit.ca/wp-content/blogs.dir/1/assets/Final-mining-report-PDF-for-web.pdf>> (prevzaté 3.5.2017).
11. Abele Frances, “Canadian Contradictions: Forty Years of Northern Political Development”, *Arctic* 40, č. 4 (december 1987): 310-320, dostupné na:
<<http://arctic.journalhosting.ucalgary.ca/arctic/index.php/arctic/article/view/1788/1767>> (prevzaté 22.4.2017).
12. Adams Howard, *A Tortured People: The Politics of Colonization* (Penticton: Theytus Books, 1995).
13. Angell C. Angela a Parkins T. John, „Resource development and aboriginal culture in the Canadian North“, *Polar Record* 47, č. 240 (2011): 67-79.

14. Bonesteel Sarah, „Canada’s Relationship with Inuit: A History of Policy and Program Development“, Indian and Northern Affairs Canada (2006), dostupné na: <<https://www.aadnc-aandc.gc.ca/eng/1100100016900/1100100016908>> (prevzaté 28.2.2017).
15. Boulter Patricia, “Uncovering Inuit Voices: Interviewing Elders in Rankin Inlet”, Abandoned Mines in Northern Canada, dostupné na: <<http://www.abandonedminesnc.com/?cat=6>> (prevzaté 7.5.2017).
16. Cameron Emily a Levitan Tyler, „Privatizing Consent? Impact and Benefit Agreements and the Neoliberalization of Mineral Development in the Canadian North“, in *Mining Communities in Northern Canada: History, Politics and Memory*, ed. Keeling Arn a Sandlos John (University of Calgary, 2015), dostupné na: <prism.ucalgary.ca/bitstream/1880/51021/1/UofCPress_Mining_2015.pdf> (prevzaté 2.5.2017).
17. Clancy Peter, “The Making of Eskimo Policy in Canada, 1952 – 62: The Life and Times of the Eskimo Affairs Committee”, *Arctic* 40, č. 3 (september 1987): 191 – 197, dostupné na: <<http://pubs.aina.ucalgary.ca/arctic/Arctic40-3-191.pdf>> (prevzaté 22.4.2017).
18. Coates Ken a Poelzer Greg, “On the Front Lines of Canada’s Northern Strategy”, Federation of Canadian Municipalities (2010), dostupné na: <https://www.usask.ca/icngd/publications/reports/Reports-Files/On_the_Front_Lines_of_Canadas_Northern_Strategy.pdf> (prevzaté 10.5.2017).
19. Dickerson Mark O., *Whose North? Political Change, Political Development, and Self-Government in the Northwest Territories* (Vancouver: University of British Columbia Press and The Arctic Institute of North America, 1992).
20. Freyman Andrew J. a Graham T. Armstrong, *The Role of Indians and Eskimos in the Canadian Mining Industry* (Toronto: Canadian Mining and Metallurgical Bulletin, 1969).
21. Gibson Ginger a Klinck Jason, “Canada’s Resilient North: The Impact of Mining on Aboriginal Communities”, *Pimatisiwin: A Journal of Aboriginal and Indigenous Community Health*, 3(1): 115-138, dostupné na: <<http://www.pimatisiwin.com/uploads/330599908.pdf>> (prevzaté 2.5.2017).
22. Hammond Jane, “Gender, Labour, and Community in a Remote Mining Town”, in *Mining Communities in Northern Canada: History, Politics and Memory*, ed. Keeling Arn a Sandlos John (University of Calgary, 2015), dostupné na:

- <prism.ucalgary.ca/bitstream/1880/51021/1/UofCPress_Mining_2015.pdf> (prevzaté 2.5.2017).
23. Heidt Daniel a Lackenbauer P. Whitney, “The Advisory Committee on Northern Development: Context and Meeting Minutes 1948-1966”, Documents on Canadian Sovereignty and Security č.4 (Centre on Foreign Policy & Federalism a Centre for Military and Strategic Studies, 2015), dostupné na: <<https://cmss.ucalgary.ca/sites/cmss.ucalgary.ca/files/dcassv4.pdf>> (prevzaté 22.4.2017).
24. Henderson Ailsa, *Nunavut: Rethinking Political Culture* (Vancouver: University of British Columbia Press, 2008).
25. Hipwell William, Mamen Katy, Weitzner Viviane and Whiteman Gail, “Aboriginal Peoples and Mining in Canada: Consultation, Participation and Prospects for Change”, (2002), dostupné na: <<http://caid.ca/MiningCons2002.pdf>> (prevzaté 7.5.2017).
26. Keeling Arn a Sandlos John, *Mining Communities in Northern Canada: History, Politics and Memory* (University of Calgary, 2015), dostupné na: <prism.ucalgary.ca/bitstream/1880/51021/1/UofCPress_Mining_2015.pdf> (prevzaté 2.5.2017).
27. Lévesque Francis a Rodon Thierry, „Understanding the Social and Economic Impacts of Mining Development in Inuit Communities: Experiences in Past and Present Mines in Inuit Nunangat,“ *The Northern Review*, 41 (január 2015): 13-39, dostupné na: <https://www.researchgate.net/publication/282912671_Understanding_the_Social_and_Economic_Impacts_of_Mining_Development_in_Inuit_Communities_Experiences_with_Past_and_Present_Mines_in_Inuit_Nunangat> (prevzaté 28.4.2017).
28. MacDonald Fiona, „Indigenous Peoples and Neoliberal "Privatization" in Canada: Opportunities, Cautions and Constraints“, *Canadian Journal of Political Science* 44, č. 2 (jún 2011): 257-273, dostupné na: <<http://www.jstor.org/stable/41300541>> (prevzaté 20.4.2017).
29. Mandel-Campbell Andrea, „Who controls the Arctic?“, *The Walrus*, dostupné na: <<https://thewalrus.ca/2005-01-national-affairs/>> (prevzaté 23.4.2017).
30. McAllister Mary Louise, „Shifting Foundations in a Mature Staples Industry: A History of Canadian Mineral Policy“, in *Canada's Resource Economy in Transition: The Past, Present, and Future of Canadian Staples Industry*, ed. Michael Howlett a Keith Brownsey (Toronto: Emond Montgomery Publications Limited, 2008).

31. Medalye Jacqueline a Foster Ryan, "Climate Change and the Capitalist State in the Canadian Arctic: Interrogating Canada's „Northern Strategy“", *Studies in Political Economy* 90 (2012), dostupné na:
<<http://spe.library.utoronto.ca/index.php/spe/article/view/19270/16006>> (prevzaté 11.5.2017).
32. Norquay Geoff, „Nation-Building on Permafrost: Three Prime Ministers“, *Policy* (júl / august 2014): 21-24, dostupné na:
<<http://policymagazine.ca/pdf/8/PolicyMagazineJuly-August-14-Norquay.pdf>> (prevzaté 17.4.2017).
33. Phillips R. A. J., *Canada's North* (New York: St. Martin's Press, 1967) 306 s.
34. Rhéaume Gilles a Caron-Vuotari Margaret, „The Future of Mining in Canada's North“, The Conference Board of Canada (január 2013), dostupné na:
<http://www.miningnorth.com/_rsc/site-content/library/Final-13-201_FutureofMining_CFN.pdf> (prevzaté 1.5.2017).
35. Slowey Gabrielle, „The Northwest Territories: A New Day?“ in *Transforming Provincial Politics: The Political Economy of Canada's Provinces and Territories in the Era of Neoliberalism*, ed. Bryan Evans and Charles W. Smith (Toronto: University of Toronto Press, 2015).
36. Usher Peter J., "Caribou Crisis or Administrative Crisis? Wildlife and Aboriginal Policies on the Barren Grounds of Canada, 1947-60", in *Cultivating Arctic Landscapes: Knowing and Managing Animals in the Circumpolar North*, ed. David G. Anderson a Mark Nuttall (Oxford, New York: Berghahn Books, 2004): 172-199.